

တၢ်မၤပူၤဖျဲးထီၣ်သးသမ္မုလၢ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူၤတၢ်လိၣ်ဘၣ်အပူၤ

တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဆူၣ်ချ့ၣ်ခွဲးယၢ်အတၢ်တၢ်တၢ်တဖၣ် ဒီးလီၢ်ကဝီၤဖိတဖၣ်
အတၢ်ဂဲၣ်လိာ် ဖဲကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤ
(လၢယနူၤအါရံၤတုၤ လၢအီးကထိဘၣ် ၂၀၂၄ နံၣ်)

လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါ

လၢဒဲၣ်စဲဘၣ် ၂၈ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်/ KHRG လံာ်ကတြၢ်နီၣ်ဂံၢ်- 24-5-BP1

KHRG

ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝီၣ်ခွဲးယၢ်ကရၢၢ်

မၤနီၣ်မၤယီၤတၢ်မၤဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးပူၤဂီၢ်ခွဲးယၢ်လၢကီၢ်ပယီၤမိမိၣ်ဒုးသီပူၤ

၁. တၢ်ကတိၤလၢညါ

စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤဝံၤအလီၤခံ က မျၢၢ်လၢအအိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ် က ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါ လၢအကါဒိၣ်တဖၣ်အဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်ဘၣ် ကျဲးစးဂဲၤလိာ်ဝဲ မ့ၢ်လၢပုၤဂီၢ်ခွဲယံဒီးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဂီၢ် ဝီတၢ်လိာ်တၢ်ဂီၢ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးအယီၤန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢကီၢ်ပ ယီၤသးလၢအအိၣ်လၢ ထံကီၢ်တၢ်ပတၢ်ပြဲးကီၢ်ကးကရၢ (SAC) အတၢ်တီၣ်ခိၣ်ရံၣ်မဲၤဖိလၢတဖၣ် ထီၣ်ဒုးတၢ်ဒီးခးနီၤတၢ် အယီၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးသးသမူတၢ်လီၤမၤတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါ တၢ်ကွၢ်ထွဲအတၢ်အိၣ်သး အံၤ ဟဲးန့ၢ်ထီၣ်ဝဲ ဒီဖျါလၢစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အိၣ်ထီၣ် အယီၤ, SAC ထီၣ်ဒုးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးန့ၢ်ဆူၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ တဖၣ်, ကသံၣ်ဒီးဆူၣ်ချ့ပီးလီၤတလၢတပုၤ, ဝံစိာ်တီဆုၢ်တၢ် တၢ်တၢ်, SAC တတူၢ်လိာ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤသးသမူတၢ်ပူၤဖျဲး ပုၤဂီၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်တဖၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆုၣ်သန့ကတၢ် ကတီၢ်ဃီသဝီဖိဒီး ပုၤတဝၢတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် ကျဲးစးဟ့ၣ် မၤစၢၤဒီး သးသမူတၢ်ပူၤဖျဲးဂီၢ် တၢ်ကွၢ်ထွဲတဖၣ် ဖဲ တၢ်ကီၢ်တၢ် ခဲအိၣ်ထီၣ်ဒီး အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါတဘျီ အံၤ ပာ်ဖျါထီၣ် တၢ်သမၤသဝီဖိအတၢ်ကူၤစါယါဘျါခွဲယံ, ဂ့ၢ် ဂီၢ်အူတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢ တၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ်ကသံၣ်ကသီတၢ်ဒီးသ ဒီး SAC ကပတုၣ်တၢ်ထီၣ်ဒုးအဂီၢ်ထံဂ့ၤကီၢ် ဂၤကဟံးထီၣ် ဂ့ၢ်ဝီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါတဘျီအံၤ ပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီး တၢ်အုၣ်သး

ဘၣ်ဃး ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ အတၢ်တၢ်တၢ်အကလုာ်က လုာ်လၢသဝီဖိတဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒီးဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါစ့ၢ်ကီး အီၤလၢ KHRG တကးဘၣ် ကဟံးဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်ဃးသဝီဖိတဖၣ် အတၢ်လဲၤခီဖျါလၢ တၢ်ဒီး န့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါဒီးကသံၣ်ကသီတဖၣ်အဖီခိၣ် လၢကီၢ်ပယီၤ မုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါ ဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးလၢ ကညီကီၢ်စဲၣ် လၢအအိၣ်ဖျါလၢလံာ်ပူၤအံၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်တီၣ် ဖျါထီၣ်အီၤလၢသဝီဖိတဖၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤဃါစ့ၢ်ကီးအီၤ လၢ KHRG စးထီၣ်လၢလၢယန့ၢ်အါရံၣ်တုၤလၢအီးကထိဘၣ်အ တီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အဆိကတၢ်လၢအအိၣ်ဖျါထီၣ်လၢ လံာ် တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါအံၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤ ပုၤဂီၢ်ခွဲယံတၢ်အိၣ် သးလၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးဒီးတၢ်ဂီၢ်ကီၢ်လၢအကဲထီၣ် သးစးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤဝံၤအ လီၤခံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၤခံ လံာ်အံၤပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီးသဝီ ဖိတဖၣ် အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီဒီးတၢ်လဲၤခီဖျါ ဘၣ်ဃးတၢ်ဒီး န့ၢ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဖဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၤဒီးတၢ်ဃုာ်အိၣ်က မ့ၢ်ကတီၢ်, တၢ်ပီးတၢ်လီ, တၢ်ညုၣ်ထီၣ်, ဒီးပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်တ အိၣ်လၢအိၣ်ပုၤလၢအကဲထီၣ်သးလၢပူၤကွၢ်အလၢတဆံတဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ် လံာ်အံၤပာ်ဖျါထီၣ် သဲးစးတၢ်ပဲာ်ထံ နီၤဖးဘၣ်ဃးတၢ်ဒီးန့ၢ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤခွဲယံလၢတ နံၣ်အတီၢ်ပူၤ ဖဲကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး ဒီးပိာ်ထွဲထီၣ်အံၤ လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဘၣ်ဃး တၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျါလၢလီၤ ကဝီၤဒီး ထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၂. လီၤကဝီၤတၢ်အိၣ်သးအဂ့ၢ်ဖုၣ်ကီၢ် - ပုၤဂီၢ်ခွဲယံဒီးတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤပုၤဂီၢ်ဝီတၢ်လိာ် ဘၣ်တၢ်ဂီၢ်

တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂီၢ်ခွဲယံလၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤ ထံး

စးထီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤန့ၢ်တၢ်သဘျီဖဲ ၁၉၄၈ နံၣ်ဝံၤအလီၤခံ စုက ဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒီး တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂီၢ်ခွဲယံ ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ် မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဒီးဝဲလၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး တုၤ မုၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသးစးထီၣ်သူ တဲာ်လွံာ်တဲာ် တၢ်ကူၣ်တရံးခိၣ်သ့ၣ် လၢအမ့ၢ် တၢ်ဒိၣ်တဲာ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ, ကျိၣ်စုတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ, ပုၤဆါတၢ်မၤကျိၤကျဲၤဒီးတၢ်ဒိၣ်တဲာ် သးပာ်ဆါတၢ်ကရူာ်တဖၣ် အတၢ်မၤအါထီၣ်သးနီၣ်ဂံၢ် ဒီဖျါတၢ် ပညိၣ်ထီၣ်ဒါ ပုၤကိးဂၤဒီးသဝီကိးဖျါလၢ လၢအတၢ်ဘၣ်ထွဲအိၣ်ဒီး

ကညီဒီကလုာ်စၢ်ဖိၣ်ကရၢ(KNU) လၢကထိဒါသးပာ်ဆါတၢ် တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် စးထီၣ်သူတၢ်တဲာ်လွံာ်တဲာ်လၢ ၁၉၆၀ နံၣ်လံ န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအါမၤသီ လၢကီၢ်ပယီၤသးမၤဝဲတဖၣ် ပာ်ဃုာ် ဒီး တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဂီၢ်ခွဲယံဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် လၢအထီၣ်ဒါသဝီဖိတ ဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤသံလၢတဖိးသဲးစး, တၢ်မၤဆါပယွဲ, တၢ်ဖိာ်န့ၢ် ဆူၣ်, တၢ်မၤလီၤမၤန့ၢ်ဆူၣ်, တၢ်မၤဆူၣ်, သွံၣ်ထံးမုၢ်ခွါ တၢ်မၤတ ရီၤတပါတဖၣ် ဒီးတၢ်မၤပယွဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ လီၤပလိာ်ဒီး ဒုးယၤ ကွၢ်မုၢ်ဒီးကွၢ်မုၢ်လၢအထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.^၁

စးထီၣ်လၢတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤ ဖဲ ၂၀၂၁ နံၣ်အကတီၢ် SAC မၤအါထီၣ်တၢ်ထီၣ်ဒုးကမျၢၢ် လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်

^၁ ကွၢ်ဘၣ် လံာ်ပာ်ဖျါလၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၤလီၤအီၤဖဲ လၢဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၂၂ နံၣ်ပူၤ လၢအမ့ၢ် “သမၤတန့ၢ် - ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးပူၤ တၢ်မၤကမ့ၢ်တၢ် ဒုးတၢ်ယၤ ကျိၣ်မုၢ်, ကျိၣ်မုၢ်ထီၣ်ဒါပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိန့ၣ်ဆၢၣ် ဒီးလီၤကဝီၤကမ့ၢ်အတၢ်အုၣ်သးလၢ နံၣ် ၃၀ အတီၢ်ပူၤ” တက့ၢ်.

ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ် ခီဖျိမၤဂ့ၤထီၣ်ဒီးသ့ၣ် တဲာ်လွၢ်တဲာ် တၢ်ကူၣ်တၢ်ခဲၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.² လၢအပူၤကွၢ် အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ် ဒုးယၤတၢ်ထီၣ်ဒုးကျိၤကျဲၤလၢမ့ၢ် ဟီၣ်ခိၣ်မဲာ်ဖံး ခိၣ်တၢ်ဒုး ဘၣ်ဆၣ်ခဲအံၤ သူအါထီၣ်တဲာ်ဒုးနီၤလၢအမ့ၢ် ဟီၣ် ခိၣ်မဲာ်ဖံးခိၣ်ဒီးကလံၤတၢ်ဒုးခဲလၢအသိ မၤဟးဂီၤသဝီဖိတဖၣ် ဟံာ်ဃီ ဒီးတၢ်ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်လီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.³ ကလံၤဒီး ဟီၣ်ခိၣ်မဲာ်ဖံးခိၣ်တၢ်ဒုးမ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးထီၣ်ဒါကမ့ၢ်တဖၣ် ဒီးသုး ပၢၤဆၢတၢ်ကရူၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်စံာ်စါတဲာ်စါအဂ့ၢ်- တၢ်ဒီးန့ၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး

ကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤဝဲၤကျိၤ(KDHW) အံၤဟဲလီၤစၢၤဝဲၤဒၣ်လၢ ကညီဆူၣ်ချ့ဒီးကူၣ်သ့ၣ်ကျိၤဒီး မ့ၢ်ဝဲၤကျိၤလၢ KNU ဒုးအိၣ်ထီၣ် ဝဲဖဲ ၁၉၅၆ နံၣ် မ့ၢ်ဒီးသီးကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဂံၢ်ခိၣ်ထံးဆူၣ်ချ့တၢ် ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ် လၢကညီကီၢ်စံာ်ဒီးဘၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိ လၢစုကဝဲၤတၢ်သဘံာ်သဘုၣ်ဒီး တၢ်ထီၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အနံၣ် တဖၣ်အနံၣ်ဃီ တၢ်ဒီးန့ၣ် တၢ်ကူၣ်စါယါဘျါတၢ်မၤစၢၤ လၢသဝီ ဖိတဖၣ်အဂီၢ် ဘၣ်တၢ်သမၤအီၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသုးတဖၣ် ခီဖျိ တၢ်သ့ၣ်တဲာ်လွၢ်တဲာ် ဒီးတၢ်မၤဃးထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤ လီၤသ ဘျဲ ဒီးတၢ်ကူၣ်လဲၤမၤကၤကသံာ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤဖဲ ၁၉၉၀ နံၣ်ဒီး ၂၀၀၀ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.⁴ စးထီၣ်ဖဲန့ၣ် KDHW ဒီးဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ် ကရၢကရိတဖၣ် ဟ့ၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်လၢပုၤလၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး လၢအပၣ်ဃုာ်ဒီးလီၤကဝီၤလၢစုက ဝဲၤတၢ်သဘံာ်သဘုၣ်ကဲထီၣ်အလီၢ် ဟ့ၣ်တၢ်ကူၣ်စါယါဘျါလၢ အတလၢာ်ဘျုးလၢစု မ့ၢ်တၢ်လၢာ်ဘျုးလၢစုတဖၣ် န့ၣ်လီၤ. ဒီန့ၣ်အသိး တၢ်ဆါဟံာ်လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် တၢ်တီခိၣ်ရဲၣ်မဲာ်ဖိလၢတဖၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤလၢ ဝုၢ်ဒိၣ်တဖၣ် လၢကီၢ်ခိၣ်တဖၣ်အပူၤ ဘၣ်ဆၣ်သဝီဖိတဖၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကူၣ်စါယါဘျါအပူၤကလံၤဒိၣ်, တၢ်တပာ်ကဲ ဒီးတၢ်ကွၢ်တ လီၤအီၤလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် လၢအပာ်ဃုာ်ဒီး တၢ်သမၤတၢ်ကူၣ်စါယါဘျါအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.⁵

လၢတၢ်ကဒီးန့ၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ ခိၣ်ကစၢ်ကျါအ ဂီၢ် တၢ်တၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်လံာ် တချုးလၢ ၂၀၂၁ နံၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ် ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤ မ့ၢ်လၢကျဲၤမ့ၢ်ကျဲၤဘိတဂ့ၤ, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢတၢ် ကၤဃာ်ကသံာ်ကသီ ဒီးဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်တအိၣ် လၢ ပုၤအဃိန့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ဃီတၢ်ဟ့ၣ်ကသံာ်ဒီးလၢတၢ်တီခိၣ် ရဲၣ်မဲာ်အီၤလၢ KDHW, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် မ့ၢ်တဖၣ် NGO တဖၣ်မ့ၢ် အိၣ်သနၢ်က့ၤ ညီန့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံာ်ပီးလီ, ကသံာ် ဒီးဆူၣ်ချ့ပုၤ မၤတၢ်ဖိတဖၣ်တအိၣ်လၢပုၤအဃိမၤလီၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့တၢ် ဘၣ် လၢတၢ်ကကူၣ်စါယါဘျါတၢ်ဆါလၢအကဲထီၣ်သးတဆံးတ က့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါလၢအဒိၣ်အမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဆုၢ်ခီဖျိအီၤလၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်တၢ်ဆါဟံာ် မ့ၢ်တဖၣ် ပုၤ ဆါတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဆုၢ်အီၤဆူ ကီၢ်ဆါဒီးကီၢ်ကွီၢ်တဲာ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီးန့ၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤစးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ် တၢ်ဟံးန့ၣ်တၢ်စိကမီၤ

စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်သုးဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤဝဲၤအလီၢ်ခံ ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကျိၤကျဲၤတၢ်ဂီၢ်တဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးတဖၣ် လီၤဆီဒၣ်တၢ်ခိၣ်လီၤကဝီၤ လၢအအိၣ်လၢကလုာ်ဒုၣ်တၢ်ပတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တၢ် ကီၢ်တၢ်ခဲအါကတၢ်မ့ၢ်လၢ ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်စုၤ လီၤဝဲအဃိန့ၣ်လီၤ.⁶ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ် ဘၣ်ဒိ ဘၣ်ထံးဒီးမၤတံာ်တံာ်သဝီဖိအါဂၤလီၤဆီဒၣ်တၢ်ပုၤလၢဂုၢ်ကျဲး စးဒီးန့ၣ်ချ့တၢ်ကူၣ်စါယါဘျါတၢ်မၤစၢၤလၢအချုးဆၢကတီၢ် ဒီးလၢပုၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီး ဃု ထံာ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ကူၣ်စါယါဘျါတဖၣ်ဒီးဆူၣ် ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ လၢ ဟ့ၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်အဂီၢ် အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကွၢ် ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အဃိ တၢ်အိၣ် သးတဖၣ်ဟဲနးထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. SAC သုးတဖၣ်မၤဃးထီၣ် တၢ်တီဆုၢ်ကသံာ်ကသီပီးလီတဖၣ် ဒီးမၤ အါထီၣ်စ့ၢ်ကီးသုး တၢ်သမံသမိတြဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအဃုာ်အိၣ်ကမ့ၢ်တ နီၤ ဒီးန့ၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢကီၢ်ဆၢတၢ်ကရၢကရိတ

² ကွၢ်ဘၣ် လံာ်ပာ်ဖျါလၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤဖဲ လၢယူၤ ၂၀၂၃ နံၣ်ပူၤ လၢအမ့ၢ် “[ကျွန်တော်တို့ကိုဘာကြောင့်ပစ်မှတ်ထားရတာလဲ? မြန်မာ စစ်တပ်မှမြန်မာပြည် အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရွာသားများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကို ဖော်ထုတ်ခြင်း](#)” တက့ၢ်.

³ ကွၢ်ဘၣ် လံာ်ပာ်ဖျါလၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤဖဲ လၢနီၣ်ဝုဘၢၣ် ၂၀၂၄ နံၣ်ပူၤ လၢအမ့ၢ် “[ကဘီယူဟဲလဲ Aircraft coming!- တၢ်ခးလီၤလီၤတၢ်လၢ ကဘီယူအတၢ်မၤဘၣ်ဒိက့ၤလီၢ်ကဝီၤပုၤတဝါတဖၣ်ဒီး ဒုသဝီဖိတဖၣ် အတၢ်ဒိသဒါကျိၤကျဲၤလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤ ထံးအပူၤ စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ် သုးဟံးန့ၣ်တၢ်စိကမီၤ](#)” တက့ၢ်.

⁴ ကွၢ်ဘၣ် လံာ်ပာ်ဖျါလၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤဖဲ လၢအိးကထိဘၢၣ် ၂၀၁၇ နံၣ်ပူၤ လၢအမ့ၢ် “[တၢ်ပျံတၢ်ဖုးအဂီၢ်ခိၣ်ထံး- သဝီဖိလၢ ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ် ကလံၤထံးတဖၣ်အကလုာ်လၢ ၂၅ နံၣ် အတီၢ်ပူၤ](#)” တက့ၢ်.

⁵ ကွၢ်ဘၣ်လံာ်ပာ်ဖျါလၢတၢ်ဖိခိၣ် လၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤ လၢအမ့ၢ် “[တၢ်ပျံတၢ်ဖုးအဂီၢ်ခိၣ်ထံး](#)” တက့ၢ်.

⁶ ဘၣ် လံာ်ပာ်ဖျါလၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤဖဲ လၢယူၤ ၂၀၂၂ နံၣ်ပူၤ လၢအမ့ၢ် “[ငြင်းပယ်ခံပြည်သူများ၏ဘဝများ - မြန်မာပြည်အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ဒေသခံလူမှုအသိုက် အဝန်းများရင်ဆိုင်ရသောအကာကွယ်ပေးမှုဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုများနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကြပ်အ တည်းများ](#)” နှင့် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော KHRG မှ ထုတ်ဝေသော “[လေယာဉ်ပျံလာပြီ \(ကဘောယူဟဲလီ\)](#)” ဒီး ကွၢ်ဘၣ်လံာ်ပာ်ဖျါလၢတၢ် ဖိခိၣ် လၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤ လၢအမ့ၢ် “[ကဘီယူဟဲလဲ Aircraft coming!](#)” တက့ၢ်.

9

တၢ်တၢ်တၢ်တဖၣ်ပာ်ဃုာ်ဒီး (က) SAC တၢ်ထီၣ်ဒုး တၢ်ဆါဟံၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးဒီးဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်, (ခ) ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆါထွဲမၤစၢၤတအိၣ်, ကသံၣ်ကသီဒီးတၢ်ကူၤစၢၤတၢ်ဖိတဖၣ်, (ဂ) တၢ်မၤမံးထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤ, တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤယံၤဝဲလၢတၢ်ဒီးန့ၢ်ဆူၣ်ချ့ တၢ်ဆါထွဲမၤစၢၤဒီး တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ် ကသံၣ်ကသီတဖၣ်, (ဃ) တၢ်ဃုာ်မံးဖျဲး ဒုးအိၣ်အါထီၣ် တၢ်ကီၤတၢ်ခဲ ဒီး(င)နီၢ်သး ဆူၣ်ချ့တၢ်မၤစၢၤတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဆၢဒိၣ်ဝဲအံၤပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီး လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်ဂ့ၢ်က့ၤစးထဲးဂံၢ်ထဲးဘၢဒီး မၤပုၤတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢအလီၤဟံၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

က) တၢ်ထီၣ်ဒုးတၢ်ဆါဟံၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးဒီးဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်

ဖဲ ၂၀၂၄ နံၣ်အဆၢကတၢ် SAC ထီၣ်ဒုးဒီးကမုၢ်တၢ်လီၤတၢ်က့ၤတဖၣ်အဃိ မၤလီၤပျီၤဟးဂီၢ်တၢ်ဆါဟံၣ်, တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးဒီးမၤပျီၤဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် လၢကီၤပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံာ်ထံး အိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ထီၣ်ဒုးအံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၤတၢ်ခဲ ဒီးတၢ်တၢ်တဖၣ်လၢကမုၢ်တဖၣ်အဂီၢ် လီၤဆီဒၣ်တၢ်ပုၤလၢအဒီးသန့အသးလၢဆူၣ်ချ့တၢ်ဆါထွဲမၤစၢၤတဖၣ် ကဲထီၣ်က့ၤတၢ်ဆါထွဲမၤစၢၤလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ပူၤဖျဲးဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤတသ့တန့ၢ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

သဝီဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖၣ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ပူၤဖျဲး

SAC တၢ်ထီၣ်ဒုးသဝီဒီးတၢ်ဆါဟံၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိဟးဂီၢ်မၤလၢသဝီဖိတဖၣ်ဒီးန့ၢ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆါထွဲမၤစၢၤတန့ၢ်တသ့လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲလၢဖျၢၣ်တြုၤအါရံၤ ၂ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်ဘၣ်ဖဲဂီၤခီ ၈ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတၢ် SAC ပၤကီၢ်ဒီးသုးဖိတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢခိၣ်ချ့သုးရံၣ်နီၣ်ဂံၢ် (၆၀၃), အိၣ်ဆီလီၤအသးဖဲတၢ်ပူၤ(လုၣ်သီၤ)ဝုၢ်, ဒိၣ်ဖါခိၣ်ကီၢ်ဆၢ, တီအူကီၢ်ရံၣ် ခးလီၤမိထၣ်ချဲတဖၣ် ဆူတၢ်ပူၤကဝီၤ ကက---ဖဲသုးပၢ်ဆၢတၢ်ကရူၢ်ထီၣ်ဒုးအဝဲသ့ၣ် ဖဲပၤကီၢ်သန့အန့ၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအမံၤမ့ၢ် စီၤက---အိၣ်လၢလုၣ်သီၤကဝီၤကခ---တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “ဟံၣ်အါဖျါဘၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးမိထၣ်ချဲ လၢတၢ်ခးစိအီၤလၢပၤကီၢ်သန့(---).တၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးဟံၣ်လၢအအိၣ်ဘူးဒီးပၤကီၢ်သန့အါဖျါဘၣ်ဝဲဒၣ်ကျိချဲတဖၣ်လီၤ.” တၢ်ခးလီၤ မိထၣ်ချဲအံၤ ဘၣ်ဒိဝဲသဝီဖိ ၃ ဂၤ ပာ်ဃုာ်ဒီးပိာ်ခွါဖိလၢအသးန့ၣ်တပုၤတၢ်လၢ လၢအအိၣ်လၢ ကက---ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ဆါဟံၣ်ပူၤတၢ်ပူၤဖျဲးတအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တနီၤလီၤပျီၤဟးဂီၢ်ခီဖျါတၢ်ခးလီၤကျိချဲအသး သဝီဖိတဖၣ် လဲၤဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၤစၢၤတၢ်ဖိတဖၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဝုၢ်တသ့ဘၣ်အဃိအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်လဲၤဝဲဆူ တီအူဝုၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်စံးပူၤဝုၢ်လၢကဒီးန့ၢ် တၢ်ကူၤစၢၤတၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီသးပုၤ လၢအအိၣ်လၢ ကက---သဝီ, ကီၤဝဲလဲၤကရူၢ်, က့ၢ်ဒိကီၢ်ဆၢ လၢအမံၤမ့ၢ် စီၤခ---တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီး တၢ်ကဲထီၣ်

သးဒ်အံၤဖဲလၢမ့ၢ် ၂၀၂၄ နံၣ်လၢ

“တၢ်ဆါဟံၣ်အိၣ်တဖျါဖဲတြုၤတုၤကီၢ်ဆၢပူၤ. ပုၤမိၢ်ဒၤလၢကဘၣ်အိၣ်ဖျၢၣ်အဖိ ဒီးပုၤလၢဘၣ်ဖဲသးတဖၣ်အလီၤမ့ၢ်အိၣ်လဲၤဝဲလၢတၢ်ဆါဟံၣ်ဝဲန့ၢ်လီၤ. ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ တဖၣ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကသံၣ်ကသီဒီးမၤပုၤဆါက့ၤလၢအဟံၣ်ဒီးတဲဘၣ်စ့ၢ်ကီးအဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်အိၣ်ကသံၣ်ဒ်လဲၣ်လီၤ. ပုၤဆါတဖၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဆါဟံၣ်ပူၤတဘျီဘၣ် ခီဖျါလၢတၢ်ခးလီၤကျိချဲဖဲလၢအဖျၢၣ် ၁၁ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်တဖၣ်လီၤဘၣ်ဖဲတၢ်ဆါဟံၣ်အဃိလီၤ.”

တၢ်မ့ၢ်လိာ်ဘၣ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ကူၤစၢၤတၢ်ဖိတဖၣ်သန့က SAC တၢ်ခးလီၤကျိချဲမုၢ်သၣ်ဒီးကဘီယူၤခးလီၤတၢ်အံၤမၤန့ၢ်ဆူၣ်သဝီဖိတဖၣ်လၢကမုၢ်ပူၤဖျဲးသးအဃိဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤတၢ်တၢ်လၢတၢ်ကူၤစၢၤတၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဒိတခါ, ဖဲလၢယူၤ ၂၅ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ် မုၢ်ဟါလီၤ ၈ န့ၣ်ရံၣ်၃၀မံးန့ၢ်အဆၢကတၢ် SAC ကျိဖးဒိၣ်သုးနီၣ်ဂံၢ် (၃၁၀) လၢအအိၣ်လၢခိၣ်ချ့သုးတြုၤ (LID) နီၣ်ဂံၢ် (၄၄)တၢ်ပာ်ဖိလၢ ခးလီၤ ၈၁ မိထၣ် ၃ ဖျါ ဖဲကဃ---သဝီ, ခၤယွဲၤကရူၢ်, က့ၢ်ထီၣ်ကီၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤတၢ်အဆၢကတၢ် ဘၣ်သံဝဲမၣ်ဂ---လၢအသးအိၣ် ၂၁ နံၣ်ဒီးဘၣ်ဒိကီၤဃ---ဒီးအဖိမုၢ် မၣ်င---လၢအသးအိၣ် ၁၁ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးဝံၤအလီၢ်ခံ မၣ်င---ဘၣ်တၢ်ဆၢအီၤဆူတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးလၢအဘူးတဖျါလၢကကူၤစၢၤတၢ်ဖိတဖၣ်အိၣ် ကံၣ်ဒုၣ်လၢအဘၣ်ဒိနးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်သရၣ်တၢ်လၢအအိၣ်လၢသုးပၢ်ဆၢတၢ်ကရူၢ် ကူၤစၢၤဝဲကီၤဃ---လၢအဘၣ်ဒိတၢ်န့ၣ်လီၤ. တကတီၢ်ဃီဖဲအဝဲဆးန့ၢ်အတၢ်ပူၤလီၤအခါ SAC ခးလီၤကဒီးကျိအဃိ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဃုာ်ထီၣ်ကွံာ်ဝဲဆူ ကင---သဝီဒီးဆးဝံၤက့ၤတၢ်ပူၤလီၤဖဲန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ပျီၤတၢ်ဖုးအဖိခိၣ် သဝီဖိလၢအအိၣ်လၢ ခၤယွဲၤကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဃုာ်ထီၣ်ကွံာ်ဝဲလၢအသဝီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤဆ---လၢအဃုာ်အိၣ်ကမ့ၢ်ဖဲကဆ---သဝီ, နီၣ်တကီၢ်ကီၢ်ဆၢ, ဒူပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရံၣ်တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်ကီၤတၢ်ခဲဘၣ်ဃး တၢ်ဒီးန့ၢ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆါထွဲမၤစၢၤဖဲ SAC အိၣ်ဆိးလၢလီၤကဝီၤပူၤဆၢကတၢ်ဒ်အံၤ

“တဘျီတခါပုၤဆါအိၣ်ဝဲတနီၤတုၤဒၣ် လဲၤကသံဝဲအဃိပဘၣ်လဲၤဆၢအီၤဆူတၢ်ဆါဟံၣ် ဘၣ်ဆၢပလဲၤဆၢအဝဲသ့ၣ်တသ့ဘၣ်မ့ၢ်လၢပယီၤသုးတဖၣ်အိၣ်ဆိး လၢတၢ်ဆါဟံၣ်ပူၤအဃိလီၤ. ဖဲမုၢ်ဆါခီဆၢ

ကတိာ် အဝဲဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢ တၢ်ကလဲၤဆှံ၊ ပှၤဆါ
လၢကဒိးန့ၣ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါဖဲတၢ်ဆါဟံၣ်အဂီၢ်
ဘၣ်ဆၣ်ပှၤဆါတဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အက့ၤကဒါ
ဆူအဟံၣ်ဖဲမ့ၢ်န့ၣ်ဆါကတိာ်လီၤ.”

SAC အတံထီနံဒုးမလီပိုဟးဂီဆူနံချ့တံသ့နံထီနံ
လီကဲတဖနံ

ဒ်သဝီဖိတဖဉ်ဒီးသန့ထီဉ်အသးလၢတၢ်ဟ့ဉ်ကသံဉ်ဒီးဒီးတၢ်ဆါဟံဉ်လၢဆူဉ်ချ့တၢ်ဆီဉ်ထွဲစၢၤဂီၢ်အသိး SAC အတၢ်ထီဉ်ဒုးမၤလီၤပျီၤဟးဂီၤဆူဉ်ချ့တၢ်သ့ဉ်ထီဉ်တဖဉ်ဝံၤအလီၢ်ခံဒုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်ကီတၢ်ခဲဒိဉ်ဒိဉ်မ့ၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်ကဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစါယါဘျါအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ဖဲလါယန့ၢ်အါရံၤဒီးလါအိးကထိဘၢဉ်အဘၢဉ်စၢၤ SAC အတၢ်ထီဉ်ဒုးမၤလီၤပျီၤဟးဂီၤဆူဉ်ချ့တၢ်သ့ဉ်ထီဉ်အစ့ၤကတၢ်အိဉ်လံ ၄ ဖျါဉ်လံန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၤလၢ၊ လီၤကဝီၤသဝီဖိတကၢအအိၣ် ဖဲလါ
မးရှး ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၤ ဖဲ ကတ---
သဝီ, ပိချီဟီၣ်ကဝီၤ, ကစၢ်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဘျံးဒဝံၣ်ကီၢ်ရ့ၣ် ဒီးဒုးန့ၣ်
ဖျါထီၣ်ဝဲ SAC ကတ---တၢ်ဆါဟံၣ် လၢအလီၤပွီၢ်ဟးဂီၤ ခိဖျိ SAC
ကဘီယူၤဟဲခးလီၤ တၢ်ဖဲလါမးရှး ၄ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ကဘီ
ယူၤခးလီၤတၢ်ဘျီဝဲအံၤဘၣ်ဟးဂီၤ စ့ၢ်ကီးသဝီဖိတဖၣ်အဟံၣ်, တၢ်
ဖံးအိၣ်မၤအိၣ်လီၤကျဲ, တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် ဒီးကွီတဖၣ်
န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤ ဟဲကဲထီၣ်အသး ဖဲ SAC ဒီး KNLA ဒုးလိာ်သးဝံၣ်
အလီၤခံန့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢစုကဝဲၤတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အိၣ်ထီၣ်ဒ်အံၤ
အဃိ သဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်ဃုာ်ထီၣ်ကွံာ်ဆူတၢ်လီၤလၢအဘူးဒီးကီၢ်
ဆၣ်တဖၣ်ဒီးကီၢ်ဆါလီၤကဝီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

(တၢ်ဂီၤ- လၢၢ်ကဝီၤသဝီၢ်ဖိ)

ထီဘိတံဟံပျိုထီတံကဲထီတံသးတဖှ်ဒုးနဲဒ်ပျိုထီတံဝဲလၢ
တံကဲထီတံသးတနီၤအဖီခိၣ် SAC သးတဖှ်မၤလီၤပျိုဟးဂီၤ
ဆူၣ်ချ့တံသ့ၣ်ထီတံတဖှ်ဖဲသးပာ်ဆၢတံကရူၢ်တဖှ်ထီတံဒုး
အဝဲသ့ၣ်ဝံၤအလီၤခံန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအမံၤမ့ၢ် ရှု---လၢအအိၣ်
လၢကရူၢ်---သဝီစီၤဃုဟီၣ်ကဝီၤ, ကစၢ်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဘျံးဒဝံၤ
ကီၢ်ရဲၣ်လၢအလဲၤခီဖျိ SAC ကဘီယူၤခးလီၤတံဖဲလၢမ့ၢ် ၈ သီ,
၂၀၂၄ နံၣ် ဖဲကတ---သသီ, ကစၢ်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်တကၤပာ်ပျိုထီတံ
ဝဲအသိး “ကထ---တံဆါဟံၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤပျိုဟးဂီၤဝဲဖဲ တံဟဲ
ခးလီၤတံဒီးကဘီယူၤဖဲကတ---သဝီန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ် SAC တံဆါ
ဟံၣ်တဖျါၣ်လၢတံသ့ၣ်ထီတံအီၤဝံၤသီသီဒီး တံတသ့အီၤလီၤ
တံၢ်လီၤဆဲးဒီးဘၣ်. ယနံၢ်ဟူၤလၢသးပာ်ဆၢတံကရူၢ်တဖှ်ထီတံ
န့ၣ်ဝဲ SAC သးကလၢဝံၤအလီၤခံအဝဲသ့ၣ် လဲၤကူၤစါယါဘျါအ
သးဖဲတံဆါဟံၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲ SAC ဟဲခးလီၤတံဒီးကဘီယူၤ
ဆၢကတီၢ် ပှၤတအိၣ်လၢ တံဆါဟံၣ်ပှၤနီၤဂၤဘၣ်. SAC နံၢ်ဟူၤ
ဝဲလၢသးပာ်ဆၢတံကရူၢ်သးဖိတဖှ်ဒီးန့ၢ်တံကူၤစါယါဘျါဖဲ
တံဆါဟံၣ်အဃီ အဝဲသ့ၣ်မၤလီၤပျို ဟးဂီၤတံဆါဟံၣ်လီၤ.”

^၈ SAC ကဘီယူဟဲခးလီၤတၢ်ဖဲ ကညီဒီကလုာ်တၢ်ထွာ်ဖျးသုး မုၢ်ဒိဒ်(KNLA) ထီၣ်ဒုးန့ၢ် SAC ဖဲဒဲၣ်သုးကလၢၤ လၢအအိၣ်ဆီ လီၤအသးလၢ ဘျးဒဝဲၣ်ကျဲမုၢ် လၢအယံၤဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးလီၢ် ၅၀ ကံလိမံးထၢၣ်န့ၢ်လီၤ.

တၢ်ထီၣ်ဒုးဆူၣ်ချ့ၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်

တၢ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢပုၤလၢဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤဒီး
 ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်လၢကဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ
 စုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘူၣ်အိၣ်အလီၢ် ဒီဖျိလၢ SAC ကလံၤဒီး
 ဟီၣ်ခိၣ်မဲၣ်ဖဲခိၣ်တၢ်ဒုးအဆိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်လဲၤဒီဖျိ SAC တၢ်
 သမံသမိးတြၢအဆၢကတီၢ် ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ဂီၢ် အိၣ်
 စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢတၢ်ကဖိၣ်အိၣ်ဖဲတၢ်မွၢ်ထံအဝဲသ့ၣ်
 ဟးဝံဒီးကသံၣ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤတဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

စီတ---လၢအမ့ၢ် လီၢ်ကဝီၤခိၣ်န့ၢ် လၢအအိၣ်လၢကပ---သဝီ၊ သၢကွဲၣ်ကရူၢ်၊ တနီၤသရံၣ်ကီၢ်ဆၣ်၊ ဘျံးဒဝဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်လၢအလဲၤ ဆၢဆူၣ်ချ့ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ဆူကဖ---သဝီ၊ ဘၢတၢ်ကရူၢ်၊ တနီၤသရံၣ်ကီၢ်ဆၣ်၊ ဘျံးဒဝဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ် လၢကဟ့ၣ်လီၤကသံၣ် ကသီဒီးဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “ပကလဲၤ ခီကျဲအဂီၢ်တၢ်ကီတၢ်ခဲအိၣ်ဖးဒိၣ်တမံၤ ခီဖျါလၢပှၤအိၣ်ဝဲ တဖုလၢပဘၣ်ပျံးအီးဒီးမ့ၢ်ဝဲ SAC သုးတဖၣ်လၢ အဟူးဂဲၤဝဲလၢ တၢ်လီၢ်ဝဲန့ၤလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဆီလီၤ တၢ်သမံသမိးတြဲၤအဃိ ဖဲပလဲၤ ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ် ပတလဲၤခီဖျါအတၢ်သမံသမိးတြဲၤဘၣ်. ပသုကျဲလၢ တၢ်တသ့ၣ်ညါအီၤတဘီ ဒ်သီးပကလဲၤတုၤ ဘၣ်ဆူ

⁸ ကွ်ဘဉ်လံာ်ဟ်ဖျါလာတၢ်ဖိခိဉ် လၢ KHRG ထုးထီဉ်ရုလီၤအီၤ လၢအမ့ၢ် “[ကဘီယုဟဲလံ Aircraft coming!](#)” ဖဲလံာ်ကဘျံးပၤ (၂၈ ဒီး ၂၉) ပူၤ တက့ၢ်.

သဝီအဂီၢ်လီၤ. ပလဲၤဆူသဝီဒ်တၢ်ဘျီအသိးလီၤ. ပကဘၣ်
လဲၤလၢပုၤလၢကျါကျဲလၢတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအပူၤလီၤ.” အဝဲတဲအါ
ထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢ

“

“SAC သုးတဖၣ်အိၣ်ဆီလီၤအသးဖဲန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်
မ့သ့ၣ်ညါဝဲလၢ ပဟးဝံကသံၣ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤတဖၣ်
တမ့ၢ်တၢ်ညီလၢပဂီၢ်ဘၣ်. [...] တကးဒီးဘၣ် အဝဲ
သ့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးလၢ PDF သုးတဖၣ်အိၣ်
စ့ၢ်ကိးဖဲဘၣ်တၢ်တဖၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အ
ဃီပမ့ၢ်တဲအီၤလၢပဟံးစိာ်ကသံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢသ
ဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်တန့ၣ်ပုၤဘၣ်.
[...] SAC သုးတဖၣ်မ့သ့ၣ်ညါဘၣ်ဖုးလၢပလဲၤဟ့ၣ်
လီၤကသံၣ်ကသီတဖၣ်န့ၣ် ပကအိၣ်မူဘၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်
တၢ်လၢအစ့ၢ်ဝဲလီၤ.”

ဖဲလါအိကူး ၃၀ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်အဆၢကတီၢ် ပလဲၤဆူကသံၣ်
ကသီတဖၣ်ဆူသဝီဖိလၢအကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီး ထံဒိၣ်တဖၣ်အိၣ်
ဒီးဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ လၢလဲၤဆူတၢ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ခဲအီၤလၢ
SAC ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤလၢကျဲအဆၢကတီၢ်လၢအဘူး ဒီးကဖ---
သဝီန့ၣ်လီၤ. စီတ---တဲအါထီၣ်ဝဲလၢ “ပလဲၤတၢ်ဘၣ်ဖဲထံဒိၣ်
အလၢ ဒီးဖဲပလဲၤဆူသဝီအဆၢကတီၢ်အဝဲသ့ၣ်ခးပုၤဒီးမိထၣ်
လီၤ. ဖဲန့ၣ်အဆၢကတီၢ် ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢ KDHW ဒီး
BPHWT တဖၣ်လဲၤဃုာ်ဒီးပုၤလီၤ.”

ခ) ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ, ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ ဒီးက သံၣ်ကသီပီးလိတအိၣ်လၢပုၤ

တချူးလၢ ၂၀၂၁ နံၣ် တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်စိကမိၤအဆၢကတီၢ်
တၢ်တၢ်လၢတၢ်ကဒီးန့ၢ် ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအိၣ်တ့ၢ်
လဲၤဘၣ်ဆၣ် ခီဖျါလၢ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးကမ့ၢ်တၢ်လီၤတၢ်
ကျဲဒီးတၢ်ဃုာ်မ့ၢ်ဖျါအါထီၣ်ဝဲအဃိ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ
လၢတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖၣ် ကဟူးဂဲဒီးဟ့ၣ်
ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဆူ ပုၤလၢလိာ်တၢ်မၤစၢၤ လၢအအိၣ်
လၢတၢ်လီၤလၢအယံၤတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်ကသီဒီးက
သံၣ်ပီးလိတဖၣ် တလၢတပုၤခီဖျါလၢ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးဒီး
တၢ်ဟံးန့ၣ်ကွၢ်ကသံၣ်တဖၣ်ဖဲ တၢ်သမံသမိတြၢ, တၢ်ဘၣ်
ဒိဘၣ်ထံးလၢအနးတဖၣ်အပူၤကလံၤဒိၣ် ဒီးလၢတၢ်ဂ့ၢ်အါမံၤအ
ဖီခိၣ်တၢ်အံၤဒုးနးထီၣ်တၢ်အိၣ်သးလၢအနးတ့ၢ်လံတဖၣ်န့ၣ်
လီၤ.^၉

ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတအိၣ်လၢပုၤ

တၢ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တၢ်လၢသဝီဖိတဖၣ်အဂီၢ် လၢကဒီး
န့ၢ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တဆူၣ်မ့တမ့ၢ်ဘၣ်
ဒိအဆၢကတီၢ် ခီဖျါလၢဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် ဘၣ်ဃုာ်ကိး
ဆၢကတီၢ်ဖဲ SAC ထီၣ်ဒုးသဝီတဖၣ် အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိ
လၢအဃုာ်အိၣ်ကမ့ၢ် လၢအမံၤမ့ၢ် နီၢ်ထ---လၢအအိၣ်လၢကဘ---
သဝီ, ဃီဖိပျီကရူၢ်, ဘုးလုကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်
ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ SAC ကဘီယူၤဟံးခးလီၤတၢ်ဖဲကဘ---သဝီ, လၢ
အုၣ်ဖျါ ၂၉ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်ဘၣ်ဖဲဟါခီ ၁၁ နၣ်ရံၣ် ၃၀ မံးနးအ
ဆၢကတီၢ် ဘၣ်ဟးဂီၤကွဲတဖၣ်, တၢ်ဘၢယုၤသရိၣ် ဒီးဟံၣ်တ
ဖၣ်, ဘၣ်ဒိသဝီဖိတဂၤ ဒီးပုၤအါဂၤဘၣ်ဃုာ်မ့ၢ်ဟးဖျါဝဲန့ၣ်လီၤ.
ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤန့ၣ် နီၢ်ထ---ဟံၣ်ဖျါ
ထီၣ်ဝဲဒ်အံၤ

“

“တၢ်အံၤကီၢ်ခဲဒိၣ်မး ဖဲပုၤလိာ်ဘၣ် ဆူၣ်ချ့တၢ်ကူစါ
ယါဘျါအဆၢကတီၢ် ပဘၣ်ဟးလူၤဃုကသံၣ်သ
ရၢၣ် သရၢၣ်မုာ်လၢ ကွၢ်ပုၤဆါတဖၣ်ခီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်
ဘၣ်ဃုာ်ဒီးစံၣ်မ့ၢ်ဟးဖျါလၢတၢ်လီၤဂၤအဃိလီၤ.”

သဝီဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကိး ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်
ခီဖျါလၢဆူၣ်ချ့ ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်တအိၣ်လၢ သဝီပုၤဘၣ်အဃိ
အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဒီးသန့ၤအသးလၢ ပုၤကွၢ်မိၢ်ဒါဖိဆံးတဖၣ် လၢက
ကွၢ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိမံၤလၢ
စီဒ---အိၣ်လၢ ဃတ---သဝီ, ဒုလိာ်ကဝီၤ, ထီတထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်,
တီအူကီၢ်ရဲၣ်တဂၤစံးဝဲလၢ “ဖဲသဝီဖိတဖၣ်အိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်
ဆၢကတီၢ်, ပုၤလၢကွၢ်ပုၤမိၢ်ဒါဖိဆံးလၢအအိၣ်လၢသဝီပုၤတဂၤ
ကွၢ်ထွဲပုၤဆါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲကွၢ်ဒၣ်ပုၤဆါလၢဆီကတစံး
တကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲသဝီဖိ
တဖၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဖုးအသးန့ၣ်တၢ်လဲၤဆူအီၤဆူတၢ်ဆါဟံၣ်အဂီၢ်
တၢ်လဲၤတၢ်ကွၢ်ကီၢ်ခဲဝဲအဃိန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသးဖဲသဝီဖိတဖၣ်
မ့ၢ်ဘၣ်ဖုးအသးန့ၣ်တၢ်လၢာ်ဘျီလၢာ်စ့ၢ်အါဝဲအဃိ အဝဲသ့ၣ်
အကမၢ်ထီၣ်ဖဲဘၣ်ဖုးသးဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

သဝီဖိတဖၣ်လၢအဘၣ်ဒိလၢ SAC ကဘီယူၤခးလီၤတၢ်ဒီးတၢ်
ခးလီၤကျိချံၣ်သၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်ကွၢ်
လီၤကီၢ်ခဲလၢ ကဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစါယါဘျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဂၤ
လၢအမံၤမ့ၢ်န---လၢအအိၣ်လၢကယ---သဝီ, သၢဒီကွဲကျဲ, တီ
အူကီၢ်ရဲၣ်တဂၤဘၣ်ဒိဒီး SAC မိထၣ်ကွဲတၢ်ခးလီၤအီၤဖဲလၢ

^၉ ကွၢ်ဘၣ် လံာ်ဟံၣ်ဖျါလၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤဖဲ လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၂၄ နံၣ်ပုၤ လၢအမ့ၢ် “မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ် တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဟံၣ်ဖျါ- ပုၤသးစၢ်လိာ်
ဘိသံတဂၤဒီး ဘၣ်ဒိတဂၤ ခီဖျါ မျိာ်သၣ်လီၤလံာ် (UXO) ဟံးထီၣ်. ဖဲလူၤသီကီၢ်ဆၣ် (လါယူၤလဲ ၂၀၂၄ နံၣ်)” တက့ၢ်.

အိးကထိဘၣ် ၇ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ် ဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိ ထုးထီၣ်ကွံာ် န့ၢ်မိထုၣ်ကုလၢတၢ်တံာ်စုမုၢ်ဒီး ယါဘျါအသးဖဲအဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်ဒိဝံၤအလီၤခံ တၢ်ကီၢ်ထီၣ်အိးဒီးဘၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢလီၤ မံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသးသဝီဖိအဂၤတၢ်လၢအမံၤမ့ၢ် စီပ--- အိၣ်လၢကရ---သဝီ, စီမုၢ်ပျီကရူၢ်, လူၤသီကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ် ရ့ၣ်တၢ်ပၤ ပၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ

“

“ပတအိၣ်ဘူးဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးဒီးတၢ်ဆါဟံၣ် တဖၣ်ဘၣ်. တၢ်ဆါကသံၣ်ကျဲးဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ် ဒီးအိၣ်ဘၣ်ဆၣ် အိၣ်ယံၤဒီးပဟီၣ်ကဝီၤလီၤ. ပဖိ တဖၣ်မ့ဆိကုန့ၣ် ပကဘၣ်လဲၤတၢ်ဆါဟံၣ် ယံၤဝဲ ဒီးတမ့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်လၢအိၣ်ပွဲၤဘၣ်လီၤ. တၢ်တ ကတဲာ်ကတီၤကသံၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဆါဆံးတဖၣ် အဂီၢ်ဘၣ်. ပုၤတနီၤဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစါယါဘျါစဲးခံၣ် အ သးသမူဟးထီၣ်ဝဲအိၣ်န့ၣ်လီၤ.”

ဒီဖျါ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးဒီးတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ကဲထီၣ်ဒီးဝဲအယိ သဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်ဒိအါထီၣ်အဖိခိၣ် တၢ်ဟ့ၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤလၢပုၤအံၤ လိၣ်အါထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲလၢမးရှး ၂၀၂၄ နံၣ် BPHWT တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးမူဒါခိၣ် လၢအအိၣ် လၢ မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်လဲၤဝဲဆူတၢ်လီၤလၢတၢ်သဘံၣ်သ ဘုၣ်ကဲထီၣ်သးအါအလီၤ ဒီးဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် အိၣ်တ့ၢ် ဝဲလၢတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတနီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပၤဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲ လၢ BPHWT တၢ်မၤလီၤခါသးခံၣ်ဖျါတဖျါလၢအအိၣ် လၢ မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်ပူၤအံၤ တီခိၣ်ရိၣ်မဲမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ဆူၣ် ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢတၢ်လီၤအါတီၤယိ ကဲထီၣ်က့ၤ တၢ်လီၤ ဃံၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတချုးဆၢချုးကတီၢ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လီၤကဝီၤသဝီဖိတဖၣ် အတၢ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါဟဲအါထီၣ်အယိ မ့ၢ် တၢ်လၢ အဘျါရဲတၢ်လီၤဟီၣ်အိၣ်ထီၣ်လၢ တၢ်ကူစါယါဘျါ တၢ် လိၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. အဒိ, ဖဲဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတအိၣ် လၢ တၢ်ကူစါယါဘျါပုၤဆါလၢအလိၣ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ဖျဲးမိဖိဆံး လၢကဘၣ်အိၣ်ဖျါဖိတဖၣ်ကဒီးန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤဂီၢ်လီၤကဝီၤခိၣ် န့ၢ်လၢဖၣ်အဂီၢ်ရ့ၣ်တဖၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီး BPHWT ဒီး KDHWT တဖၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်ကူကသးလီၤတတီၤဖဲလၢယူၤ ၂၀၂၄ နံၣ် ဖဲကလ---သဝီ, နီၤဃံၤကရူၢ်, တၢ်တြီၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ် အဂီၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ကျဲခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအ လီၤဆီလိၣ်သးအါဘိလၢတၢ်ကွၢ်ထွဲပုၤဆါတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ ကဝ---သဝီ, ဟးတရဲးကရူၢ်, ဖၣ် အဂီၢ်ဆၣ်, ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်လဲၤထီၣ်ကသံၣ်တၢ်သိၣ်လိ လၢ

ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အိၣ်လၢသရၣ်ဖ---လၢအကူစါယါဘျါတၢ်ဖဲ ကဟ ---သဝီ, ကြံၣ်ကူကရူၢ်, ဖၣ်အဂီၢ်ဆၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤပုၤ ကွၢ်ထွဲမိဖိဒီးဆံးလၢအမံၤမ့ၢ် နီၢ်ဘ---ပၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “တၢ် ဆူၣ်တၢ်ဆါမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်လၢသဝီပူၤန့ၣ် ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ လၢအ လဲၤထီၣ်ကသံၣ်တၢ်သိၣ်လိလၢသရၣ်ဖ---ဟ့ၣ်ဝဲတဖၣ် ကွၢ်ထွဲ ဝဲပုၤဆါတဖၣ်လီၤ. အတၢ်ဆါမ့ၢ်တလၢတခီ ပုၤဆါတဖၣ်တၢ် လဲၤဆုၢ်အိၣ်ဆူတၢ်ဆါဟံၣ်လီၤ. တၢ်ဆါဟံၣ်အိၣ်လၢကဟ---သ ဝီလီၤ. CDM ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢက့ၤကဒါဆူ ဝုၢ်တဘျီဘၣ် တဖၣ်ကွၢ်ထွဲစၢၤပုၤဆါတဖၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢတၢ်တု ထီၣ်အိၣ် လၢဝၣ်တစီၢ်တလီၤအိၣ်ဃိတၢ်လီၤအိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ် ကကွၢ်ထွဲပုၤဆါတဖၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အံၤကဲထီၣ်က့ၤတၢ် ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးဒီးအိၣ်ဝဲလၢ KNU တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဖိလၢလီၤ.”

လၢတၢ်ကဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစါယါဘျါဂီၢ် သဝီဖိတနီၤဒီးသန့ၤထီၣ်အ သးလၢ CDM ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အူမ---လၢ အ မ့ၢ်သဝီသးပုၤဒီးအိၣ်ဝဲလၢကအ---သဝီ, သရဲၣ်သံတီၤဆၢကရူၢ်, ထီတထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်, တီအူကီၢ်ရ့ၣ်ဒီးဟံးစ့ၢ်ကိးမူဒါလၢ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ တၢ်မၤစၢၤလၢ သရဲၣ်သံတီၤဆၢကရူၢ်ပူၤတၢ်ပၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “ကီၢ်ပယီၤဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢအကဲ CDM တဖၣ် အိၣ်စ့ၢ်ကိး ဖဲအံၤလီၤ. စးထီၣ်လၢ ၂၀၂၁ နံၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤန့ၣ် CDM ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် မၤစၢၤကွၢ်ထွဲကမျါတၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့လၢကျဲအါဘိဒိအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲသ့အသးန့ၣ်လီၤ.”

သဝီဖိတဖၣ်စ့ၢ်ကိး ဆုၢ်ခီဖျါပုၤဆါတဖၣ်ဆူကီၢ်ဆၢတၢ်ဆါဟံၣ် တဖၣ် လၢအအိၣ်လၢကီၢ်ကွီၣ်တဲာ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစါ ယါဘျါလၢအချုးဆၢကတီၢ်ဒီးလၢပုၤသ့ဝဲအလီၤန့ၣ်လီၤ.

ကသံၣ်ကသီဒီးကသံၣ်တၢ်ပိးတၢ်လီၤတအိၣ်လၢပုၤ

ဖဲစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဟဲအါထီၣ်အဆၢကတီၢ် ကသံၣ်က သီသ့ၣ်တဖၣ် ညီန့ၢ်တအိၣ်ဝဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲလၢမ့ၢ် ၃သီ, ၂၀၂၄ နံၣ် မ့တမ့ၢ် လၢမးရှး ၅ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ် ဘၣ်ဖဲဟါခီ ၁ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ် ဖိသ့ၣ်ပိၣ်မုၢ် လၢအသးအိၣ် ၁၂ နံၣ် လၢ အမံၤမ့ၢ် မၢ်ရ---လၢအအိၣ်လၢ ၁၈---သဝီ, ပုၤကံမုၢ်နဲၤကရူၢ်, ဘိၣ်ပူၤကီၢ်ဆၣ်, ဘျဲးဒဝဲၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်တၢ်ပၤလီၤဘၣ်ဝဲဟီၣ် လၢမုၢ် ပိၣ်လၢတၢ်ဒီးလီၤအိၣ်လၢ SAC ၁၈ရ နီၣ်ဂံၢ် (၅၆၀) ဖဲအဝဲလဲၤ ဃုအိၣ် တနုသုၣ်အခါဒီးဘၣ်ဒိဝဲနးနးကလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢ ဟီၣ်လၢမုၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်ဖးအယိ အခိၣ်စ့ၢ်ဟးဂီၢ်ဝဲဒီဒီးအမိၢ်ပုၤ စ့ၢ်ကိးဘၣ်ဒိဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤသဝီဖိတၢ်လၢအအိၣ်လၢ ကက---သဝီပၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “ပလဲၤဟံၣ်က့ၤအိၣ် ဒီးလဲၤဆုၢ်အိၣ် ဆူကဃ---တၢ်ဆါဟံၣ် ဒီးမ့ၢ်လၢ တၢ်ဆါဟံၣ်အံၤ ကသံၣ်က သီဒီးတၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်တအိၣ်လၢပုၤအယိ ပဘၣ်လဲၤဆုၢ်က ဒီးအိၣ်ဆူကီၢ်ပယီၤသးတၢ်ဆါဟံၣ် လၢအအိၣ်လၢ ဘိၣ်ပူၤကီၢ် ဆၣ်ဘၣ်ဖဲမုၢ်ဟါလီၤ ၃ န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.” ဒ်န့ၣ်အ သး သဝီဖိမၢ်လ---လၢအအိၣ်လၢ ၁၈---သဝီ, သပူၤညီၤကရူၢ်,

မူကီဆပ်၊ ချပ်လွှာထူညှိကီရဲ့တဂါဘတ်တါဆွါအီဆူဝှ်တ
ကူညိတါဆါဟံပ်လါကဒီးန့တါကူစါယါဘျါဖဲအဝဲဘတ်ဒိနးနး
ကလဲဒီး SAC ခလရ နီဂံ (၇၃)ခးလီတါဖဲလါအီကူး ၆
သီ၊ ၂၀၂၄ နံအနံန့လီ။ အဆိကတါအဝဲ လဲထီတါဆါ
ဟံပ်လါ ခဆ---တါဆါဟံပ် ဘတ်ဆပ်ကသံတါပီးတါလီတ
အိပ်လါပွဲ၊ လါတါကကူဆါယါဘျါအီဘတ်န့လီ။

ဖတနီသရ့ၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဘျံးဒဝဲၢ်ကီၢ်ရ့ၣ်အပူၤ ဆူၣ်ချ့မၤစၢၤဝဲၤ ကျိၤတဖၣ် ဘၣ်တၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤအီၤလၢ ကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤ ဝဲၤကျိၤ(KDHW) ဒီးနီၢ်ကစၢ်ပၤတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒၢးတဖၣ်အိၣ်စ့ၢ် ကိးအဃိ သဝီဖိတဖၣ်ဒီးသန့ၤအသးသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ် ဆၣ်သန့ၤက့ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိ လၢအဟ့ၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤလၢ အအိၣ်လၢဆူၣ်ချ့တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လီၤတဖၣ် ဘၣ်ကွၢ် ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်တၢ်တဖၣ်လၢအပာ်ဃုာ်ဒီး ကသံၣ်ကသီတ အိၣ်လၢပုၤဒီးတၢ်မၤဃးထီၣ်ဝံစိၣ်တီဆုၢ်ဒီးဘၣ်တီဆုၢ်သ့ၣ်က သံၣ်ကသီလၢအဟဲလၢ ကီၢ်က့ၣ်တဲၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အ သိး ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဂၤ လၢအအိၣ်လၢ လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၤထွဲၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်တဂၤ ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ

“

“ကသံဃ်ကသီမ္မတမ္ပုတိတံဝိတံလီအဂတေဖဉ်ဒိအ
မ္ပု အဲဉ်စံရူစဲးတဖဉ် တအိဉ်လပုလေပကမကွဉ်
ပုဆါတဖဉ်အတံဆါအဂီၢ်ဘဉ်အဃိ ပလိဉ်ဘဉ်
ပုလကမစေပုမ္ပုဒိသိးပကူစါပုဆါတဖဉ်ကန့ၢ်
ဂုဏုဒီးလပုဝဲအဂီၢ်လီၤ.”

လၢမူကီၢ်ဆဉ်စ့ၢ်ကီၢ်း တၢ်အိၣ်သးအံၤလီၤကၢ်လိာ်သး ခိဖျါလၢတၢ်
ကဘဉ်မၤလိာ်န့ၢ်ကသံၣ်လၢဝုၤပူၤ လၢတၢ်ခူသ့ၣ်အပူၤ ဒီးတဘျီ
တခီၣ် ပိာ်မုၢ်တဖၣ်တၢ်မၤအလဲၤပူၤကသံၣ်လၢဝုၤပူၤဒီးဟံးက့ၤ
စိာ်ဆှၢကသံၣ်တဖၣ်ခိဖျါလၢ အဝဲသ့ၣ်တနီၤ တဲတၢ်ဒီးတၢ်ပိာ်
တဲသကိးတၢ်ဒီး SAC သးတဖၣ်ညီဒီးသ့ဝဲ ဖဲအဝဲသ့ၣ်ခီၣ် တၢ်
သမံသမိးတြဲၤလၢက့ၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၢ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်လၢၣ်ဘျၣ်လၢၣ်စ့ၤတန့ၢ်

ဖဲတၢ်သဘံသဘုဉ်ဒီးတၢ်ထီဉ်ဒုးသဝီဒီးတၢ်သူဉ်တၢ်ဖျးလီၤကျဲ
တဖဉ်အဆၢကတီၢ်သဝီဖိတဖဉ်ဂုဉ်ကျဲးစးဂဲၤလိာ်လၢတၢ်လုာ်
အိဉ်နီၤခိသးသမူကန့ၢ်လၢပွဲၤဂီၢ်အဃိသဝီဖိတနီၤဖဲအဝဲသ့ဉ်
လိာ်ဘဉ်ဒီးဃုထံဉ်န့ၢ်တၢ်ကူစါယါဘျါဖဲအဝဲသ့ဉ်အိဉ်တဆူဉ်
မ့တမ့ၢ်ဘဉ်ဒိဆၢကတီၢ်သဝီဖိတနီၤ ဟ့ဉ်တၢ်ကူစါယါဘျါဘူး
လဲတန့ၢ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ. ဒ်သဝီဖိလၢအသးအိဉ် ၁၈နံဉ် လၢအမ့ၢ်
၀---လၢအဘဉ်ဒိဖဲလိယနူၤအါရံၤ ၈ သီ, ၂၀၂၄ နံဉ်ဖဲ SAC ဒိဉ်
သုးရၣ်နီဉ်ကံ (၃၉)ခးလီၤမိထဉ်ချံတဖဉ်ဆူခတ---သဝီ, စုၤဖူၤ
တၢ်ကရူၢ်, ထီတထွဉ်ကီၢ်ဆဉ်, တီအူကီၢ်ရၣ်တဂၤပာ်ဖျါထီဉ်

ဝဲအသိး “ဖဲယဆုဂ်နီၤအခါမိထုဂ်ချံလီၤတဲာ်ဘူး ဒီးယၤအဃိယဘုဂ်ဒိလီၤ. ယလဲၤထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်ဖဲ ခထ---ကမျါၤတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကူစါယါဘျါယၤ ဘုဂ်ဆုဂ်အဝဲသ့ၣ်တထူးထီၣ်န့ၣ်ယၤကျိက့လၢအအိၣ်တီၢ်လၢယမိၢ်ပှၢ်ပူၤတဖၣ်ဒီးဘုဂ် [...] ဖဲလါဖျါတြုၤအါရံၤ ၂၀၂၄ နံၣ်အဆၢကတီၢ် ဒၣ်လဲၣ်အဝဲသ့ၣ်တထူးန့ၣ်ယၤ ကျိက့ဒီးဘုဂ် ဒီးတဲယၤလၢ နတၢ်ပူၤလီၢ်မ့ဆါန့ၣ်ဟဲက့ၤကဒါလၢတၢ်ဆါဟံၣ်. သန့ၣ်က့ယလဲၤတၢ်ဆါဟံၣ်အိၣ်၃ဘျီလံဒီးတၢ်လၢာ်ဘူၣ်လၢာ်စ့ၤတဖၣ်အါတလၢအဃိပလဲၤက့ၤတန့ၢ်လၢၤဘၣ်.” ဝ---ဘုဂ်ဒိဝဲဖဲအဃိၢ် ဒုဖဲအလဲၤမၤတၢ်လၢခတ---သဝီအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢတၢ်ခးလီၤကျိအဃိ ပှၤသးပှၢ်လၢအအိၣ်လၢခတ---သဝီတဂၤဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ်လၢအကြးထီၣ် တၢ်ဆါဟံၣ်လၢဝှံပူၤတဖၣ် ညီန့ၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကူစါယါဘျါအပူၤတန့ၢ် ဘုဂ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သဝီဖိအဂၤတဂၤလၢအမံၤမ့ၢ် နီၢ်ဟ---လၢအအိၣ်လၢခဒ---သဝီ, ကီၤဘီကရူၢ်, လၢကဆီကီၢ်ဆၣ်, ဘျံးဒဝဲၢ်ကီၢ်ရဲၣ်တဂၤတဲဖျါထီၣ်ဝဲအသိး

“

“ပွားတနီးဟဲ့တင်ကူစါယါဘျါအပွားလားအဖိတဖုန်
အဂီၢ်တနွံဘုၣ်ဒီးတၢ်ဟဲ့ၣ်ကသံၣ်ဒါး စ့ၢ်ကီးအိၣ်
ယံၤဒီးကသံၣ်ပွားတဖုန်ထီၣ်အဃိဖဲတၢ်ပွားကလံၤ
ထီၣ်အဆၢကတီၢ်သဝီဖိတဖုန်ဘုၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး
တၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖုန်လီၤ.”

သီဖျါလၢတၢ်သဘံသဘုၣ်တဖၣ် အိၣ်ထီၣ်ဒီးအဃိ တၢ်ပီးတၢ်
 လီၤတဖၣ်တအိၣ်လၢပွဲၤ, တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤတဖၣ်ကီၤခဲဲ, တၢ်
 အိၣ်တၢ်အိတဖၣ် လၢအပၣ်ဃုၣ်ဒီးကသံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤက
 လံၤထီၣ်အဃိ သဝီဖိလၢအဒီးလဲသးတနံၤဂီၢ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်
 ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်ကီၤတၢ်ခဲတဖၣ်လၢကပူၤတၢ်လၢအလိၣ်ဘၣ်ဝဲတ
 ဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

သဝီဖိလှအဒီးနု်ဆူင်ချူတၢ်ကူစါယါဘျါလၢ KNU တၢ်ဆါ
ဟံံ်သုးသုးတဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢန့ၣ်မဲးဒီးကျိၣ်စုတၢ်ဂ့ၢ်ကိစ္စဝဲ မ့ၢ်
လၢတၢ်ကူစါယါဘျါတဖၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤကလီၤအိၤ မ့တမ့ၢ်အပူၤ
ကလံၤစ့ၤဝဲအဃိန့ၣ်လီၤ. မၣ်အ---လၢအသးအိၣ် ၁၄ နံၣ် အိၣ်
လၢ ခတ---သဝီ, န့ၣ်သၤကွၢ်ကရူၢ်, မူကီၢ်ဆၢန့ၣ်, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်
ကီၢ်ရဲၣ်တဂၤအခိၣ်ခဲလၢာ်ဘၣ်ဒိဝဲနးနးကလဲၣ်ဒီး SAC ဟီၣ်
လၢမ့ၣ်ပီၢ်လၢအပီၢ်ဖးထီၣ်ဖဲခတ---သဝီ, ဖဲလါမ့ၢ် ၂၉ သီ,
၂၀၂၄ နံၣ်လၢတၢ်ဒီးလီၤအိၤဖဲအသဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်
သးဝံၤအလီၢ်ခဲ KNLA သုးလၢအအိၣ်လၢသဝီပူၤတဖၣ်လဲၤဆၢ
ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဆူ KNU တၢ်ဆါဟံံ်လၢအအိၣ်လၢဖျံထီၣ်က
ရူၢ်, မူကီၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်အိၣ်သး
ဖဲတၢ်ဆါဟံံ်န့ၣ် မၣ်အ---အဖါတံၢ် အူနး---ဟံၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “ခဲ
အံၤ ပတသ့ၣ်သါတၢ်ကူစါယါဘျါအတၢ်လၢာ်ဘၣ်လၢာ်စ့ၤဒီး

ဘဉ်. ကသံဃ်သရဉ်သရဉ်မုဉ်တဖဉ်လၢန့ၢ်ပၢၢ်ကျိဉ်စုတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်
တဖဉ်ဒီးအါတက့ၢ်အဝဲသ့ၣ်မၤစၢၤကေၤမျၢၢ်ဒီး ကူၤစါယါဘျါကလီၢ်
တၢ်လီၤ. ပှၤတူၢ်ဘဉ်တၢ် မိၢ်ပၢ်တဖဉ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး ကျိဉ်စုတၢ်
ဂ့ၢ်ကီၢ်ခီဖျါဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖဉ် ကျိဉ်စုတၢ်အိၣ်သးတဘဉ်ဂီၢ်
ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. ပတဲပှၤတူၢ်ဘဉ်တၢ်အမိၢ်ပၢ်လၢတဘဉ်သးဆံးတ
ဂ့ၢ်ကသံဃ်သရဉ်တဖဉ်ကန့ၢ်ပၢၢ်ပှၤလီၤ.” ပှၤတူၢ်ဘဉ်တၢ်မိၢ်ပၢ်
တဖဉ်မ့ၢ်ပှၤလၢအဒီးလဲသးတနံၤဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹⁰

တၢ်ဂီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အိၤဖဲလၢမ့ၤ ၂၀၂၄ နံၣ် ဖဲခတ---သဝီ, နံၣ် သၢကွၤကရူၢ်, မူကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၤထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤ ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ် ပိာ်မုၢ်ဖိလၢ အသးအိၣ် ၁၄ နံၣ်လၢအမံၤမ့ၢ် မၢ်အ--- ယီၢ်ဘၣ်ဝဲဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိာ်လၢ ဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤအိၤလၢ SAC ဖဲလၢမ့ၤ ၂၉ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အခိၣ်ခံၣ်လၢဘၣ်ဒိဝဲနးနးကလံာ် အဃိ အခိၣ်လၢအစ့ၣ်တပၤဘၣ်တၢ်ဒီးတူၢ်ကွံာ်အိၤန့ၣ်လီၤ.

(တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ဂ) တၢ်မၤဃးထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤ, ကျဲၣ်မုၢ်ကျဲၣ်ဘိတဖၣ်တၢ်သူၤအိၤတသ့ ဒီးတၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ကွံာ်ကသံၣ်ကသီတဖၣ်.

ဖဲစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အိၣ်ထီၣ်ဒီးအဆၢကတီၢ် သဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး SAC အတၢ်မၤလံးထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ် က့ၤလီၤ ခီဖျိတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးတဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲဖဲတၢ်လဲၤဒိက် SAC တၢ်သမံသမိၤတြဲၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးတၢ်ဟးဆွဲး တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်ကန့ၢ်အဂီၢ်သဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်သူကျပဲလၢတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤကျဲယံၤဒီးကျဲလၢတၢ်တသူညီၣ်န့ၢ်အိၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကဒီးန့ၢ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢပွဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢအဘၣ်ဒိတနီၤအသးသမူဟးထီၣ်ကွံၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဂ့ၢ်ကွဲးစးဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစၢၤယါဘျါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

SAC အတမ်းလျော့နည်းတိုက်ရိုက်လုံခြုံရေး

စးထိပ်ဖဲ ၂၀၂၁ နံဉ်တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်စိကမီၤဝံၤအလီၤခံ SAC ထုးထီၣ်တၢ်ကလုာ်လၢတၢ်တဘဉ်ဟးထီၣ်က့ၤလီၤလၢတၢ်လီၤ အါတီၤ လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤဒီးတဟ့ၣ်တၢ်ပျဲ လၢသဝီဖိတဖၣ်ကဟးထီၣ်က့ၤလီၤဖဲမ့ၢ်န့ၢ်အဆၢကတီၢ်ဘဉ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဃံးတၢ်ဒ်အံၤတကလုာ်ဒုးကဲထီၣ်တၢ်သံတၢ်ပှၢ် သုဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲလါမ့ၤ ၆ သီ, ၂၀၂၄ နံဉ်ဘဉ်ဖဲ ဂီၤခီ ၄ န့ၣ်ရံၣ် ၅၂ မံးနံးအဆၢကတီၢ် SAC ကျိဖးဒိၣ်ကရူၢ်နီၣ်ဂံၢ် (၃၁၀) ခး လီၤဝဲမိထုၣ်ချံတဖၣ်ဒီးလီၤတဲာ်ဝဲလၢရီၤဘၢၣ်ကျိးလၢအအိၣ်လၢ ခပ---သဝီ, စံးပွဲၤကရူၢ်, ကွဲၣ်ထီၤကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ် အဃိ ဘဉ်ဒ်သဝီဖိလၢအမံၤမ့ၢ်စီၤယယ---တဂၤနးနးကလဲာ်ဖဲ အမၤတၢ်လၢကျိးပူၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဘဉ်ဒ်ဝံၤအလီၤ ခံ လီၤကဝီၤခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ဆုၢ်အီၤဆူတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါးလၢအ အိၣ်ဘူးတဖျၢၣ်ဖဲ ကျိၣ်ပုၤလီၤကဝီၤန့ၣ်လီၤ. ဘဉ်ဆၣ်သနံၣ်က့ သွံၣ်ကရူၢ်လၢတၢ်ကသွီတၢ်သွံၣ်အဂီၢ်တအိၣ်ဘဉ် န့ၣ်လီၤ. တ ကတီၢ်ဃီ ခီဖျိလၢ SAC ထုးထီၣ်တၢ်ကလုာ်လၢ တၢ်တဘဉ်လဲၤ ထီၣ်က့ၤလီၤ ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤ လီၤထဲဂီၤခီ ၆န့ၣ်ရံၣ်အဃိ တမ့ၢ်တၢ်ညီလၢတၢ်ကလဲၤဆုၢ်ပုၤဆါလၢ SAC တၢ်ဆါဟံၣ်လၢအဘူးဒီးအိၣ်ဝဲလၢသံၤစးယဲၣ်ဝုၢ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ဆဲးကျိးဒီး KDHV ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢအအိၣ် လၢ ကွဲၣ်ထီၤကီၢ်ဆၣ် ဒီးလဲၤဆုၢ်ပုၤဆါဆူ ဖၤလဲၤတီၤတၢ်ဆါ ဟံၣ်လၢအအိၣ်လၢဖၣ်အဂီၢ်ဆၣ်ဒီးတၢ်ဆါဟံၣ်အံၤအိၣ်ယံၤ ဝဲန့ၣ်လီၤ. စီၤယယ---လဲၤတုၤဖဲဖၤလဲၤတီၤ တၢ်ဆါဟံၣ်လၢက ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါဂီၢ် ဘဉ်ဆၣ်အဝဲလဲၤတုၤတယံာ်ဘဉ်ဒီး အသးသမ္မဟးထီၣ်ကွဲာ်ဝဲ ဖဲလါမ့ၤ ၇ သီ, ၂၀၂၄ နံဉ်န့ၣ်လီၤ.

သဝီဖိတဖှ်ပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၣ်ကီးဝဲလၢ SAC သုးတဖှ်တဟ့ၣ်တၢ် ပျဲလၢတၢ်ကတုထီၣ်ကျဲလၢဝံစိာ်တီဆုၢ်ဂီၢ်သုးတဖှ်ဘၣ် န့ၣ် လီၤ. စီၤစစ---လၢမ့ၢ်ဒုသဝီကမံးတံာ်ဖိလၢအအိၣ်လၢခဖ--- သဝီ, ကီၤလၢၢ်ကရူၢ်, သထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်တဂၤ စံးဝဲလၢ “ပဘၣ်ကွၢ်ဆၣ်မံာ်ဒီးတၢ်တၢ်တဖှ်ခီဖျိလၢဆူၣ် ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတအိၣ် ဒီးကသံၣ်ကသီပီးလီတဖှ်တအိၣ် လၢ ပသဝီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. [...] တၢ်အံၤခီဖျိလၢပသဝီအံၤအိၣ်သ့ၣ်လီၤ. အသးလၢထံကျိခံဘါခၢ်သးဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤကီ ဝဲတ ကးဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါး မ့တမ့ၢ်ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖှ် တအိၣ်စ့ၣ်ကီးဘၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤသုးလၢအမ့ၢ် SAC သုး တဖှ် တဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢ တၢ်ကတုထီၣ်တိၤလၢ ကမၤညီထီၣ်ပတၢ်ဝံ စိာ်တီဆုၢ်တဖှ်အဂီၢ်ဘၣ်. ဘၣ်တနံၤဖဲပတုထီၣ်တၢ်ဝၣ်အဆၢ ကတီၢ် အဝဲသ့ၣ်ခးလီၤ မိထၣ်ချံ ၆ ဖျါၣ်လၢ ပဟီၣ်ကဝီပူၤ.”

¹⁰ ကွာ်ဘဉ် လံာ်ဟ်ဖျါလၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤဖဲ လါခဲးပထုဘဉ် ၂၀၂၄ နံၣ်ပူၤ လၢအမ့ၢ် “[ချာ်လွံၤထွဲၣ်ကီၢ်ရၢၣ် တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်ဟ်ဖျါ- ဖိသဉ်ပိာ် မ့ၢ် ၁၄ နံၣ်တၢ်ကၤ ဘဉ်ဒိဝဲဒၣ်ဒီးဟီၣ်လၢာ်မ့ၢ်ပိာ် ဖဲမ့ၢ်ကီၢ်ဆဉ်, လါမၤ ၂၀၂၄ နံၣ်](#)” တက့ၢ်.

သဝီဖိတဖုန်လၢအအိန်လၢ ခဖ---သဝီတဖုန်အိန်မ့ တဆူဒ်ဒီး မ့ၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးန့ၣ် ဘၣ်တၢ်လဲၤဆှၢအီၤဆူကရူၢ်တၢ်ဟ့ၣ်က သံၣ်ဒါးလၢအအိန်လၢကီၤလၢၢ်ကရူၢ်အယိဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီး တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤခီၣ်ဖျါလၢကျဲသ့ၣ်တဖုန်တအိန်ဘၣ် အယိန့ၣ်လီၤ.

SAC တၢ်သမံသမိးတြဲၤတဖၣ်

သဝီဖိတဖှ်ဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်သ့ၣ်ပျံၤသးဖးဖဲအဝဲသ့ၣ်ဒီကံ
SAC တၢ်သမံသမိတြဲၤတဖှ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကျဲးစးလၢကဒီးန့ၢ်
ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. SAC သုးလၢအ
ဒီးတၢ်သမံသမိတြဲၤသ့ၣ်တဖှ် တမ့ၢ်ထဲအသမံသမိတၢ်ဘၣ်,
တဘျီတခါအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ပုၤလဲၤတၢ်ဖိတဖှ်အတၢ်ဖိတၢ်
လံၤ ဒီးတဘျီတခါဃုဆူၣ်စ့ၢ်ကီးစ့တဖှ်န့ၣ်လီၤ. SAC ထုး
ထီၣ်တၢ်ထၢသုးသဲစးတၢ်ဘျါ ဖဲ ၂၀၂၄ နံၣ်အံၤဒုးအါထီၣ် တၢ်
ပျံၤတၢ်ဖးလၢပုၤသးစၢ်သ့ၣ်တဖှ်အဂီၢ် ဒီဖျါလၢအဝဲ သ့ၣ်အိၣ်
ဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖးလၢ တၢ်ကဖိၣ်န့ၢ်ဆူၣ်အီၤလၢ သုးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
သဝီဖိလၢအမံၤမ့ၢ် စီၤဃမ---လၢအအိၣ်လၢခမ---သဝီ, ဒုလိၣ်
မ့ၢ်န့ၣ်ကဝီၤ, ထီတထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်, တီအူကီၢ်ရဲၣ်တဂၤ ကွၢ်ကဒါ
က့ၤတၢ်အိၣ်သး ဒီးဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ

“

“ဘဉ်းဃးဒီး ဆူဉ်ချဲ့တၢ်ဆိဉ်ထွဲမၤစၢၤ ဒီးတၢ်လဲဆူ
တၢ်ဆါဟံဉ်န့ဉ် ပဘဉ်ကွၢ်ဆၢဉ်မဲဉ်ဒီးဝံစိာ်တီဆူ၊
တၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖဉ်လီၤ. ပအိဉ်ဒီးတၢ်ကိာ်တၢ်ဂီၤအါမံၤ
လီၤ. [...] သဝီဖိတဖဉ်လဲၤထီဉ်က့ၤလီၤ ဒ်အတၢ်
ဘဉ်သး ဖဲမုၢ်န့ၤခီကတီၢ်တန့ၢ်ဘဉ်. [...] တၢ်သမံ
သမိးတြဲၤတဖဉ်အိဉ်စ့ၢ်ကိးလၢက့ၤလီၤ. ခဲအံၤ SAC
ဒုးအိဉ်ထီဉ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ထာသုးသဲစးတၢ်ဘျုးအဃိသး
စၢ်တဖဉ်အိဉ်ဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုး ဖဲအဝဲသ့ဉ် တၢ်သမံ
သမိးတြဲၤအဆၢကတီၢ် န့ဉ်လီၤ. အဝဲသ့ဉ် ကဘဉ်
လဲၤဆူန့ၢ် ပုၤဆါတဖဉ် အတၢ်အိဉ်တၢ်အီလၢတၢ်
ဆါဟံဉ်အဃိ ဒုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုး ဒီးသးစၢ်
တနီၤဟးထီဉ်က့ၤလီၤလၢ တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအဖီခိဉ်
လီၤ. ပအိဉ်ဒီးတၢ်ဘဉ်ယိဉ်လၢ SAC တဖဉ်ကပ
ညိဉ်ထီဒါပုၤသးစၢ်တဖဉ်ဖဲအဝဲသ့ဉ်ခိးတၢ်သမံသ
မိးတြဲၤအဆၢကတီၢ်လီၤ.”

သဝီဖိအဂါတဂါလၢအမ့ၢ်နီၢ်ဃမ---လၢအအိၣ်လၢခမ---သဝီ၊
ဃီဖိပျီၣ်ကရူၢ်၊ ဘံလုကီၢ်ဆၣ်၊ ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်တဂါပၣ်ဖျါထီၣ်
ဝဲလၢ “ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖျဲၣ်ဖိမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်န့ၣ် ပက
ဘၣ်လဲၤဆူခယ---တၢ်ဆါဟံၣ်လီၤ. တဘျီတခီၣ်တၢ်လဲၤတၢ်
က့ၤလဲၤသးဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီ ဒီးအါစုအါဘျီပဘၣ်ကွၢ်ဆၣ်မံၣ်ဒီး

တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ခီကံၢ်တၢ်သမံသမိးတြဲၤလၢကျဲး ဒီး ပဘၣ် ဆဲးကျိးစ့ၢ်ကိးကသံၣ်သရၣ်သရၣ်မုၢ်တဖၣ်ဒ်သီးပက သ့ၣ်ညါမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်ဆါဟံၣ်ဧါတအိၣ်ဧါအဂီၢ်လီၤ.”

စးထိပ်ဖဲ လါနိပ်ဝဲဘာ် ၂၀၂၃ နံၣ်တုၤဃီဆူလါဖျါတြူအါရံ၊ ၂၀၂၄ နံၣ်အဆါကတီၢ် ကဗျါလါအအိၣ်လါ၊ လါကဆိကီၢ် ဆၣ်, ဘျဲးဒဝဲကီၢ်ရၣ်ဟီၣ်ကဝီၤတဖၣ် အတၢ်အိၣ်သးနးထီၣ်ဒ် သဝီဖိလါအအိၣ်လါ၊ ခရ---သဝီ, စၤတုၤကရူၢ်, လါကဆိကီၢ် ဆၣ်တကၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲအသိး “တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါးလၢပသဝီပူၤ တအိၣ်ဘၣ်. သဝီဖိအိၣ်မ့တဆူၣ်န့ၣ် ကဘၣ်လဲၤဆူ တၢ်ဟ့ၣ် ကသံၣ်ဒါးလၢအအိၣ်လါ၊ ခလ--- မ့တမ့ၢ်ခဝ---သဝီတဖၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးမ့တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤညီဝဲတစးလီၤ. တၢ်ဒုးမ့ အိၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်ညီလၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်ခီဖျိလၢပကဘၣ် လဲၤခီဖျိ SAC ခမရ နီၣ်ဂံၢ် (၅၅၉) ဒီး(၅၆၀) တၢ်သမံသမိးတြဲၤ လၢအအိၣ်ဖဲ ခလ---ဖဲကျဲလၢပကဘၣ်လဲၤဆူ တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ် ဒါးအိၣ်အလီၢ် န့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤကဒီးဆူညါဖဲခဝ---န့ၣ် ပက ဘၣ်လဲၤခီဖျိတၢ်တၢ်က့ၢ် ဒီးတၢ်သမံသမိးတြဲၤဖးဒိၣ် အိၣ်စ့ၢ်ကိး ဖဲန့ၣ်တဖျါၣ် ဒီးနကလဲၤခီဖျိတၢ်သမံသ မိးတြဲၤဝဲန့ၣ်ဂီၢ်တမ့ၢ် တၢ်ညီဘၣ်. ဖဲ SAC သုးတဖၣ်ခိးသမံသမိးဒီးသံကွၢ်တၢ်ဖဲတၢ် သမံသမိးတြဲၤဆါကတီၢ်မ့သ့ၣ်ညါဝဲလၢ၊ နကဲသဝီဖိလါခရ--- န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တပျဲနလဲၤဘၣ် ခီဖျိန့ၣ်ဝဲလၢ၊ သုးပာ်ဆါတၢ်ကရူၢ် တဖၣ် အါတက့ၢ်အိၣ်ဝဲလၢ၊ ခရ---သဝီ လီၤ. SACသုးတဖၣ်ပ ညိၣ်ထီၣ်ဒါသဝီဖိလါအအိၣ်လါခရ---သဝီတဖၣ်ခီဖျိန့ၣ်ဝဲလၢအ ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၤသုးပာ်ဆါတၢ်ကရူၢ်တဖၣ်အဃီ လီၤ.”

တၢ်ဟံးန့ၢ်ဆူၣ်ကွံာ်ကသံၣ်ကသီတဖၣ်

SAC သုံးဖိတ်ဖော်ပြချက်အရ အချို့ကလေးများသည် အချို့သော အချက်အလက်များကို အသိပြုနိုင်ခဲ့သည်။ အချို့ကလေးများသည် အချို့သော အချက်အလက်များကို အသိပြုနိုင်ခဲ့သည်။ အချို့ကလေးများသည် အချို့သော အချက်အလက်များကို အသိပြုနိုင်ခဲ့သည်။

ဂ့ၢ်ကီၢ်ခံၣ်ဘျီဒီးဆၢကတီၢ်လၢအၤတဖၣ်လဲၤသးဘၣ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဝီလီၤ. တဘျီတခါၣ် KNU စ့ၢ်ကီးဟ့ၣ်မၤစၢၤပူၤကသံၣ်ကသီတဖၣ်တသ့ဖဲအသ့လီၤ. ခဲအံၤ FBR မၤစၢၤစ့ၢ်ကီးပူၤလၢကသံၣ်တၢ်ပီးတၢ်လီၤတဖၣ်လီၤ. တၢ်ကူစၢၤယါဘျီသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဝဲလၢပူၤကီးဂၤအဂီၢ်လၢအပၣ်ဃုာ်သးဖိတဖၣ်ဒီးကမျၢၢ်တဖၣ်လီၤ.”

ဒ်န့ၣ်အသးသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢအအ---သဝီ, လဲခၢ်ကရူာ်, လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်စ့ၢ်ကီးဒီးတၢ်ဝံၣ်တီဆၢကသံၣ်ကသီတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢတၢ်ကတီဆၢအီၤစးထီၣ်လၢဂ့ၢ်ပူၤဆူသဝီအဂီၢ် SAC ဩတံၢ်ဃာ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ. လၢသဝီပူၤသဝီဖိမၤအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါနီၣ်ပၢၢ်ကသံၣ်အဃိ သဝီဖိလၢအအိၣ်ဘူးဒီးသဝီတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် ခဇ---ဒီးခယယ---သဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲကူစၢၤယါဘျီအသးလၢ ခအ---သဝီန့ၣ်လီၤ. နီၣ်ဃုာ်---လၢအအိၣ်လၢအအ---သဝီပံၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “ကျဲတအိၣ်နီၣ်ဘိလၢတၢ်ကဒီးန့ၢ်ကသံၣ်ကသီ မ့တမ့ၢ်တၢ်လဲၤဆူတၢ်ဆၢဟံၣ်ဘၣ် ခီဖျိလၢတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ဒီးတဘျီတခါၣ်ပယီၤသးတဖၣ်မၤတံၢ်တၢ်ပူၤလၢကျဲအဃိလီၤ.” လၢတၢ်ဂ့ၢ်တနီၤအဖီခိၣ် ကသံၣ်ကသီတဖၣ်တအိၣ်လၢပူၤလၢ လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၢအဃိ ဆူၣ်ချ့ပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်သူကတီၢ်ဝဲကသံၣ်တဖၣ်ဒီးပံၤန့ၢ်ကသံၣ်တဖၣ်ထဲပူၤလၢဆိကုနးတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤလၢအိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကြးဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစၢၤယါဘျီလၢအဂ့ၢ်ဒီးလၢပူၤဝဲဒီးကသံၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒီးတၢ်ဆၢဟံၣ်ဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တီအူတၢ်ဆၢဟံၣ်အံၤ သဝီဖိသ့ၣ်လဲၤဝဲတ

ဘူၣ်ဘၣ် ခီဖျိလၢတၢ်ပူၤဖျဲးလၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢတအိၣ်မ့ၢ်လၢကဘၣ်လဲၤခီကံၢ် SAC တၢ်သမံသမိတြးဖဲလဲၤလၢကျဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒုၣ်စၢၤယံဒီးတၢ်လီၤလၢတၢ်လဲၤတုၤတသ့တညီ

လၢသဝီဖိတနီၤအဂီၢ်တၢ်လဲၤထီၣ်တၢ်ဆၢဟံၣ် ဒီးတၢ်လဲၤမၤကွၢ်ကဒါသး မ့ၢ်တၢ်လၢအကီၢ်ခဲဒိၣ်မး ခီဖျိလၢတၢ်ဒုၣ်စၢၤယံဒီး SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးတဖၣ်အိၣ်ထီၣ်ဒီးအဃိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤအဖီခိၣ် သဝီဖိတနီၤလၢအဘၣ်ဒိဒီး SAC ခးလီၤကျိဖးဒိၣ်တဖၣ်အသးသမူဟးထီၣ်ကွံၣ်ဝဲလၢကျဲ ဖဲတၢ်လဲၤဆၢအီၤဆူ တၢ်ဆၢဟံၣ်လၢကဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစၢၤယါဘျီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ, ဖဲလၢယူၤလံ ၁ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ် ဘၣ်ဖဲ ၂ နံၣ်ရံၣ် ၁၅ မံးနံးအဆၢကတီၢ် SAC ခမရ နီၣ်ဂံၢ် (၇၃)ခးလီၤမိထၣ်ချံတဖၣ် ဒီးမိထၣ်ချံ ၂ ဖျါလီၤတၢ်ဆူခပပ---သဝီ, မိကရူာ်, လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢတၢ်ခးလီၤဝဲအံၤအဃိ ဘၣ်ဒိဝဲဟံၣ်ဖိဃီဖိ ၅ ဂၤန့ၣ်လီၤ. မၢ်ကက---အဘူးတၢ်တဂၤပံၤဖျါထီၣ်ဝဲလၢ “ယနုာ်ဟူတၢ်သီၣ်ဒီးယလဲၤစံၣ်အိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်လီၤ. ယဒိပုၤဝဲၣ်ခွါကီၢ်ကဆ---ဘၣ်ဒိသံလံ. ယခံနဲမၢ်ကရူာ်---လီၤဃံၤလၢဟီၣ်ခိၣ်လီၤ. ယဖိဒိၣ်မ့ၢ်တဖၣ် [မၢ်ကတ---သးအိၣ်၁ဖိနံၣ်, ဒီးမၢ်ကထ---သးအိၣ်၈နံၣ်] ဒီးယဖိဒိၣ်ခွါ[မိကဒ---သးအိၣ်၂နံၣ်]တဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးဖဲန့ၣ်လီၤ. [...] အဆိပလဲၤဆူကက---တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးလၢတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ CDM က

တၢ်ဂီၤတဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အီၤလၢလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ ဖဲလၢယူၤလံ ၃၀ သီ, ၂၀၂၄နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယူၤလံ ၁ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်အနံၤ SAC သးတဖၣ်ခးလီၤဝဲမိထၣ်ချံတဖၣ်ဆူခပပ---သဝီ, မိကရူာ်, လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၢ, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်ဘၣ်သံ သဝီဖိ၂၀၂၄ဒီးဘၣ်ဒိစ့ၢ်ကီးဝဲ၃၀၂၄န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစုစုဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်လဲၤန့ၣ်လီၤ ကိၤကဆ---(သးအိၣ် ၄၀နံၣ်)ဒီး အမၤမၢ်ကရူာ်---(သးအိၣ် ၃၅နံၣ်)လၢအမ့ၢ်ပူၤတဖၣ်လၢအဘၣ်ဒိသံလၢ SAC တၢ်ခးလီၤကျိအဃိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစု ထွဲလၢအအိၣ်လၢတၢ်ဖိခိၣ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ဒီးမၢ်ကထ---(သးအိၣ်၈နံၣ်) ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစၢၤယါဘျီဖဲခထ---တၢ်ဆၢဟံၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ဂီၤလၢစုစု လၢအအိၣ်လၢ တၢ်ဖိလၢဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်မၢ် ကတ---(သးအိၣ် ၁၆နံၣ်) ဒီး တၢ်ဂီၤလၢစုထွဲလၢအအိၣ် လၢတၢ်ဖိခိၣ် ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ် မိကဒ---(သးအိၣ်၂နံၣ်)ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူစၢၤယါဘျီ ဖဲခထ---တၢ်ဆၢဟံၣ် ဒီးကက---တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးဖဲအဘၣ်ဒိဒီး SAC ခးလီၤကျိဝဲၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ)

သံၣ်သရၣ်သရၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲယဉ်ပူၤတၢ်မၤစၢၤအခါ ဘၣ်ဖဲပုၤစံၣ်လၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးပူၤအဃိ ဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါ တချုးဆၢကတီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဃိယခံနဲမ့ၢ်တကြးသံဘၣ် ဒီးဘၣ်သံဝဲဒၣ်လီၤ. တၢ်ကဟဲဖဲအံၤအဂီၢ်တမ့ၢ်တၢ်ညီဘၣ်ခီဖျိ လၢတၢ်သဘၣ်သဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အိၣ်အဃိလီၤ. တၢ်ဟဲယံးအီၤ လၢကျဲဒီးတၢ်တီဆၢအီၤလၢ ချံကတံာ်တံာ် ၁ န့ၣ်ရံၣ် ဒီးပလဲၤ ကတုၤဂၤ---တၢ်လီၤအဂီၢ်ကယံၤဝဲတန့ၣ်ရံၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ ဂၤ---တၢ်လီၤဒီးတုၤဆူ တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးအိၣ်အလီၢ် ပက ဘၣ်လဲၤလၢ သိလ့ၣ်အဃိမ့ၢ်တၢ်လၢအကီၢ်ခဲဝဲဒၣ်မးလီၤ.” အဝဲ သ့ၣ်ဒီပုၤဝဲ ၃ ဂၤလဲၤထီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီး လီၤဆီလိာ်သးဒီးအဝဲသ့ၣ်လဲၤသမံသမိးကွၢ်က့ၤအသးတန့ၢ် လၢဘၣ်ခီဖျိလၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအပူၤကလံၤဒိၣ်အဃိလီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသးတၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီး အီၤလၢ စီၤကတ---လၢအမ့ၢ်သဝီသးပုၤအိၣ်ဝဲလၢဂၤ---သဝီ, နီၣ်ဖိကရူၢ်, ကီးတရံးကီၢ်ဆၣ်, ဒုပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရၣ်တဂၤလၢ “ဘၣ်ဃးဆူၣ်ချ့တၢ်ထီၣ်ထွဲမၤစၢၤန့ၣ် ဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိအိၣ် ဝဲစ့ၢ်မၤဖဲအံၤလီၤ. ဖဲတၢ်ဒုးကဲထီၣ်အကတီၢ် ပုၤမ့ၢ်ဆိကုးနးက လဲၣ်န့ၣ် ပကဘၣ်လဲၤဆၢအီၤ လၢယံၤကီၢ် ဒ်သီးကဒီးန့ၢ်တၢ်ကူ ဆါယါဘျါအဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ် တၢ်လဲၤတၢ်က့ၤတဖၣ်ကီၢ်ခဲဝဲခီဖျိလၢ ကျဲန့ၣ်တၢ်အိၣ်သးတဂ့ၤဘၣ်(တၢ်ဒုးတၢ်ယၤ, ကဘီယူၤခးတၢ် ဒီးတၢ်ခးလီၤကျိးဒိၣ်) အဃိန့ၣ်လီၤ. ပုၤဘၣ်ဟးထီၣ်က့ၤလီၤ လၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအပူၤလီၤ. လၢသဝီပူၤကသံၣ်သရၣ် မ့တမ့ၢ် ကသံၣ်ကသီတအိၣ် လၢတၢ်ကူၤစါသးအဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ လီၢ်ကဝီၤဆူၣ်ချ့ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်မၤစၢၤသဝီဖိတဖၣ်တသ့ဖဲ အသ့ဒ်အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲသ့အသးလီၤ.”

မူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်အိၣ်သးလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး စ့ၢ်ကီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တံာ်တံာ်လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲ မၤစၢၤလၢအညီ အနးကတၢ်ဖဲ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးအိၣ်ဒီးဝဲ တ ကးဘၣ်လၢတၢ်ကသူၤကျဲမ့ၢ်ဒီးကျဲလၢပုၤဒါလီၤလၢလၢဂံၢ် သ့ၣ်တ ဖၣ်အဂီၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတအိၣ်ဘၣ်ခီဖျိလၢ သုးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ တဖၣ် အိၣ်ထီၣ်ဒီးအဃိန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိအါဂၤလၢအအိၣ်လၢသ ဝီအါပျၢ်လၢ ကီးတရံးဒီးဝီရံၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒုပျၢ်ယာ်ကီၢ်ရၣ်သ့ၣ် တဖၣ် ပာ်ဖျါထီၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်တၢ်တဖၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ဆၣ်မဲာ်ဝဲခီဖျိတၢ်ဆါဟံၣ်တအိၣ်ဘုးဒုသဝီတ ဖၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. ဆူၣ်ချ့တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ် မ့ၢ်အိၣ်ဘုးဒ်လဲၣ် ယံၤဝဲ, ကျဲတၢ်အိၣ်သးတဂ့ၤ, ထံလုာ်ဘၢတၢ်, တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢ တၢ်ပူၤဖျဲးဂီၢ်အိၣ်အဃိဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကီၢ် တၢ်ခဲလၢတၢ်လဲၤထီၣ် က့ၤလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ သဝီဖိတဖၣ်ပုၤဟံၣ်က သံၣ်လၢကျဲးတဖၣ်ဒ်သီးကသူၤဝဲလၢတၢ်ဆါလၢအနးတဖၣ်အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ကဲထီၣ်သးဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ဒ်ဘၣ်ထံးမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်ခီဖျိစုကဝဲတၢ်ဒုး ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျဲၣ် ဖိတဖၣ်အဖိခိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်သးသမူတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တုၤဒၣ်

လဲၣ်သဝီဖိတနီၤသးသမူဟးထီၣ်ခီဖျိလၢတဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါ ဘျါချုးဆၢချုးကတီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလါအီၤကူး ၇ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ် ဟါခီ ၇ န့ၣ်ရံၣ် ၃၈ မံးနံးအဆၢ ကတီၢ် SAC ခမရ နီၣ်ဂံၢ် (၂၄၆)ခးလီၤမိထီၣ်ချံတဖၣ်ဒီးလီၤ တံာ် ဘၣ်ဖဲဂယ---သဝီ, ထံၤဝဲၤစ့ၢ်ကရူၢ်, လၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ် လွံၣ်ထွဲကီၢ်ရၣ်အခါဘၣ်ဒိဝဲဖိသ့ၣ်မ့ၢ်လၢသးအိၣ်သန့လၢအ မံးမ့ၢ် နီၢ်ကပ---တဂၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်ဒိဝဲအစုဖိလၢ,အဟၢ ဖၢဒီးအချၢဃ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်မ့ၢ်အံၤတၢ်ဆၢအီၤဆူ ဂၤ---လၢ အမ့ၢ် KDHW တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးလၢကဒီးန့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. စီၤကဖ---အိၣ်လၢဂယ---သဝီစံးဝဲလၢ “တချုးပ ကလဲၤဆၢနီၢ်ကပ---န့ၣ် အခီထံးပဆိမိၣ်လၢ ပကလဲၤခီထံးဒီး ဒီးထီ, ပမ့ၢ်လဲၤခီထံးန့ၣ် ကျဲကဘုးလီၤဒီးချ့တစဲးဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ် လၢတၢ်စူၤဒီးထံဒိၣ်အဃိ ပဘၣ်လဲၤကျဲလၢအဂၤတဘီ လၢတၢ် ကီးအီၤလၢ cစ---ကျဲအဃိ ပဘၣ်လဲၤယံၤဝဲတကးဘၣ်ခီဖျိလၢ ထံဒိၣ်ဒီး ကျဲစ့ၢ်ကီးဟးဂီၤအဃိလီၤ. ပမ့ၢ်လဲၤလၢ SAC ကမျၢၢ် တၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ် တၢ်လၢာ်ဘျဲၣ်လၢစ့ၢ်ကအါ. ပ KNU ခိၣ်န့ၢ်တ ဖၣ်မၤစၢၤပုၤဒီးတုၤထီၣ်န့ၢ်ပုၤတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖျၢၣ်အဃိပ လဲၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးဝဲန့ၤဒီးပတဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်လၢာ်ဘျဲၣ် လၢစ့ၢ်နီၤတမံၤဘၣ် အိၣ်ဒ်ပဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်သးအိၣ်အတၢ်မၤ ဘျဲၣ်လီၤ.”

တၢ်ဂီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒ်န့ၢ်အီၤဖဲလါယူၤလံ ၂၀၂၄ နံၣ် လၢမူကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၣ်ထွဲကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤဒုးန့ၢ်ဖျါထီၣ် ထံလုာ်ဘၢမၤဟး ဂီၤကျဲဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤ ကီၢ်ခဲလၢ သဝီဖိလၢအအိၣ် လၢ မူကီၢ်ဆၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ခီဖျိလၢတၢ်စူၤဒိၣ်ဒီးဟီၣ်လၢဒုလိၣ်မ့ၢ်န့ၣ်ကဝီၤ, ဒိၣ်ဖးခိၣ် ကီၢ်ဆၣ်, တီအူကီၢ်ရၣ်အဃိ သဝီဖိတဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၣ်မဲာ် ဒီး တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်လၢ ကလဲၤပူၤတၢ် ဒီးတၢ်ဝံစိာ်တီ ဆၢတၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ် လၢဝုၢ်ပူၤမ့တမ့ၢ် တၢ်လီၤအဂၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသးသဝီဖိတဖၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ မ့ၢ်လၢတၢ်စူၤဒိၣ် အဃိထံလုာ်ဘၢကွၢ်ဝဲတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးတဖၣ်လၢ အအိၣ် လၢလၢဒိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ချၢၣ်လွံၣ်ထွဲကီၢ်ရၣ်ဖဲလါမ့ၢ်တုၤလါယူၤ

လံ ၂၀၂၄ နံၣ်အကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျါလၢမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤတၢ်အိၣ်သး, တၢ်တအိးထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒၢး ဒီးကသံၣ်ကသီတအိၣ်လၢပဲၤအယီၤသဝီဖိအါဂၤဘၣ်လဲၤဆူတၢ်ဆါဟံၣ်လၢအယံၤတဖၣ်ဒီးဘၣ်ဒိအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တကးဘၣ် ကျိၣ်စ့တဖၣ်စ့ၢ်ကီးလၢဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟၢဖၤလူ, တၢ် လီၤကီၢ်ဒီးတၢ်ညၢၣ်ဂီၢ်ဃာ်တဖၣ် ဟဲအါထီၣ်စ့ၢ်ကီးဖဲတၢ်စူၤခါအဆၢကတီၢ်ဃီဒုးသဘံၣ်ဘၣ်အါထီၣ်ဆူၣ်ချ့တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ဂ့ၢ်ကတီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဃ) တၢ်ဘၣ်ဃာ်အိၣ်ကမ့ၢ်သုးလီၤသုးကျဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကတီၢ်အဂ့ၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်

သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဃာ်မံၤဖျဲးခီဖျါ SAC သုးတဖၣ်ထီၣ်ဒုးအဝဲသ့ၣ်အဒူသဝီတပယုာ်ဃီ, ခီဖျါတၢ်ဒုးကဲ ထီၣ်ခဲအံၤခဲအံၤ, မ့တမ့ၢ်ခီဖျါတၢ်ဘၣ်ယီၣ်ပျံၤဝဲသုးမီၤစီရီၤအတၢ်ထီၣ်ဒုးမၤတပျုာ်တပျီၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲသဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်ဘၣ်ဃာ် အိၣ်ကဒုအဆၢကတီၢ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲဒီးတၢ်အိၣ်သးနးနးကျဲးကျဲးလၢအမၤ ဘၣ်ဒိဝဲအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအတၢ်အိၣ်သးနးနးကျဲးကျဲးအံၤ ကီၢ်ခဲဝဲလီၤဆီဒၣ်တၢ် လၢဖိဒိဖိသ့ၣ်, သ့ၣ်ကုသးပုၤ, ဒီးပုၤမိၢ်ဒါဖိဆံး

သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ခီဖျါကသံၣ်ကသီ ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်လီၤဆီလၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တအိၣ်ဘၣ် အယီၤန့ၣ်လီၤ.

အဒိ, ခီဖျါ SAC သုးအတၢ်ခးလီၤကျိးဒိၣ်စးထီၣ်လၢလါဒိၣ်စဲဘၣ် ၂၀၂၃ တုၤလၢ လါယနူၤအါရံၤ ၂၀၂၄ နံၣ် ဖဲဘၣ်---သဝီ, ကီးလၢကရူာ်, သထူၣ်ကီၢ်ဆၢၣ်, ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤအယီၤန့ၣ် သဝီဖိလၢအအိၣ်လၢဘၣ်---သဝီ ဒီးသဝီအဂ့ၢ်အဂၤဖဲသထူၣ်ကီၢ်ဆၢၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်လဲၤဃာ်အိၣ်ကဒုဝဲဆူသထူၣ်(သထီၣ်) ဝုၢ်, အယ---ဝုၢ် (အိၣ်လၢကီၢ်ကီၣ်တဲၣ်ပူၤ), ဒီးဆူစအ---လုပူၤန့ၣ်လီၤ. စီၤစ--- လၢအမ့ၢ်ဝဲပုၤဘၣ်ဃာ်အိၣ်ကမ့ၢ်သဝီဖိလၢဘၣ်---သဝီ တဂၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒိအံၤ “သီခါဖးဒိၣ်လၢအအိၣ်လၢစယ---သဝီတဂၤဟဲဆူပအိၣ်ဒီးဟဲဟ့ၣ်ပုၤထံအီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်လၢလုဝဲအံၤအပူၤန့ၣ် တၢ်ဂၢ်ဒိၣ်မးအယီၤ ဘၣ်ဒိဝဲပတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ခီဖျါပတၢ်အိၣ်ညီၣ်န့ၣ် တၢ်လီၤလၢတၢ်ဂၢ်ဒိၣ်မးဒိအံၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. [...] ပုၤသဝီဖိတနီၤအိၣ်တဆူၣ်ဘၣ်အယီၤ ပမၤဝဲကီၢ်သုလုၤ (KDHV) ကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိလၢ ကဟဲဒီးမၤစၢၤပုၤ [ဟ့ၣ်ကသံၣ်ကသီဒီးတၢ်ကူၤစါယါဘျါ] န့ၣ်လီၤ. [...] တၢ်ဘၣ်တမ့ၢ်ဒီးတၢ်ကူၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တၢ်ဆါလၢကဲထီၣ်အါကတၢ်န့ၣ်လီၤ. [...] သဝီဖိတနီၤဒီးန့ၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဟၢဖၤလူဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဟဲဃာ်အိၣ်ဖဲအံၤ အခီၣ်ထံးတသီခံသီန့ၣ်လီၤ.”

တၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤလၢလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဖဲတးဝီကရူာ်, ဘံလုကီၢ်ဆၢၣ်, ဒူသထူၣ်ကီၢ်ရဲၣ် ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၂၀၂၄ နံၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပာ်ဖျါဝဲတၢ်အိၣ်ကဒုအလီၢ် လၢသဝီဖိလၢအဘၣ်ဃာ်အိၣ်ကဒုလၢပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိလၢစအ---သဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဟးဃာ်အိၣ်ကဒုစးထီၣ်လၢ ၂၀၂၃ နံၣ်လံၤလံၤခီဖျါ SAC တမ (၄၀၁) အတၢ်ခးလီၤကျိးဒိၣ်ဖဲလၢဒိၣ်စဲဘၣ် ၁၃ သီ, ၂၀၂၃ နံၣ် ဒီးခီဖျါကတီၢ်ယူၤအတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ် လၢတဘျုးလၢတီၢ်ပူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ခးလီၤတၢ်တပယုာ်ဃီဒီးတၢ်ဂၢ်ခါအတၢ်ချံၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ, လီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢဖိသ့ၣ်ဆံး ဒီးပုၤသ့ၣ်ကုသးပုၤလၢအဘၣ်ဃာ်အိၣ်ကဒုလၢကစၢ်ကျိးဒီးခူပူၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိအါမးဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲခီဖျါတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်တဘၣ်တဘၢ, ကသံၣ်ကသီတလၢတပုၤ, ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤအတၢ်မၤဃးသ့ၣ်တဖၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ- လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိ)

လၢတၢ်စူၤခါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်ပုၤဘၣ်ဃာ်အိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲခီဖျါတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်တမူၢ်တနီၢ် ဒီးတၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယာ်တလၢတပုၤဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. သဝီသးပုၤ လၢလၢအမၤမ့ၢ်စီၤအဖ---, လၢအအိၣ်လၢစယ---သဝီ, မၢ်ကျိကရူာ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်

ဆၢၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ် ရဲၣ်တဂၤပာ်ဖျါဝဲဒၣ်ဒိအံၤ “ပုၤလၢအလဲၤဃာ်အိၣ်လၢထံကွၢ်ခံသ့ၣ်တဖၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲ ---သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စးဝဲဒၣ်လၢအ---မ့ၢ်အိၣ်န့ၣ် ကဂ့ၢ်ဒိၣ်ဝဲခီဖျါအဝဲသ့ၣ်မံၤနီၤဝဲလၢအဖိခိၣ်သ့ဒီး ကးဘၢစ့ၢ်ကီး တၢ်ကပၤလၢအဝဲ သ့ၣ်ကမံအဂီၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. [...] အဝဲသ့ၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲပုၤပီၤသ့ၣ်တ

ဖၣ် ဒီးတၢ်အဂ့ၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢကဒိသဒါအဝဲသ့ၣ်လၢပ စၢ်တၢ်ဃၢ်အံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. [...] သရၣ်တဂၤ တဲယၤလၢ ပစၢ်တၢ်ဃၢ်အံၣ်ဝဲ ပှၤက့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်မၤလိာ်တၢ် လၢပှၤပူၤအခါန့ၣ်လီၤ. ပှၤဖိသ့ၣ်တနီၤ ဒီးန့ၢ်ဝဲတၢ်ညၣ်ဂီၢ်ဃၢ်န့ၣ် လီၤ.” အဝဲတဲအါထီၣ်ဝဲဒ်အံၤ

“

“ပှၤမိၢ်ဒါအိၣ်ဖျဲၣ်အဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်သးမ့ၢ် အိၣ်ဒ်သးလၢညါန့ၣ်, ပလဲၤဆူကသံၣ် ပှၤမၤတၢ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်သ့ဝဲ ဒီးအဝဲကဒီးန့ၢ် ဘၣ်ကသံၣ် ကသီ ဒီးတၢ်ဆဲးကသံၣ်ဒိသဒါန့ၣ်လီၤ.”

စၢ်အဖ--- ဘၣ်ဃၢ်အိၣ်ကဒုလံလၢပှၤပူၤသၢနံၣ်လံစးထီၣ်လၢ SAC ကဘီယူၤဟဲခဲးလီၤ တၢ်လၢအသဝီပူၤလၢ ၂၀၂၁ နံၣ်အ ပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤဝဲအံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အံၤဖဲ လၢမးရှး ၂၀၂၄ နံၣ် ဖဲမးထီ ကရူာ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤဝဲ အံၤဟံၣ်ဖျါဝဲ သဝီဖိလၢအဘၣ်ဃၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ပၣ်ဃုာ် ဒီးဖိဒ်ဖိသ့ၣ်ဒီး သ့ၣ်က့သးပှၤသ့ၣ်တဖၣ်, လၢမးထီကရူာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တ ဖၣ်အံၤ ဘၣ်ဃၢ်အိၣ်ကဒုလၢ ပှၤပူၤဒ်သးကဟးဆဲးဝဲ SAC ကဘီ ယူၤအတၢ်ဟဲခဲးလီၤတၢ် ဖဲလၢမးရှး ၂၂ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်လၢမးထီက ရူာ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဟံၣ်ဖျါဝဲသဝီတဖၣ် ဃၢ်အိၣ်ကဒုလၢပှၤပူၤ န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဖၣ် ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဃၢ်အိၣ်ကဒုအဆၢကတီၢ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်ဝဲကဖုတၢ်ဆါဒီးတၢ်ဆါအဂ့ၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ. ပှၤလၢအဃၢ်အိၣ်ဘူးဒီး KNLA သးအိၣ်တၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီး န့ၢ်တၢ်ကူၤစါယါဘျါလၢအဝဲသ့ၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီတခီၣ်န့ၣ် KNU ကသံၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤစ့ၢ်ကိးဆူတၢ်ဃၢ်အိၣ်ကဒု အလီၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်လဲၤကူၤစါယါဘျါတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(တၢ်ဂီၤ- KHRG)

ညီၣ်နီၣ်န့ၣ်ပှၤဘၣ်ဃၢ်အိၣ်ကဒုသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤဆူတၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချူကသံၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိအအိၣ်တတူၤဘၣ်. နီၢ်ဒယ---, လၢ အသးနံၣ်အိၣ်ဝဲ (၅၆) နံၣ်ဒီးအိၣ်လၢ စခ---သဝီ, မဲးညးက ရူာ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ် န့ၣ်ဘၣ်ဃၢ်အိၣ်ကဒုလၢ ပှၤပူၤဒ်ဖျါတၢ်ဒုးကဲထီၣ် ဒီး SAC ဟဲခဲးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤဒီးခဲး လီၤတၢ်ဒီးကျိးဖးဒိၣ် စးထီၣ်လၢ လၢမးရှး ၂၈ သီ ၂၀၂၄ နံၣ်လံ လဲၤလံန့ၣ်လီၤ. အဝဲစံးဝဲဒ်ဒ်အံၤ “ပလဲၤကူၤစါယါဘျါပသးလၢ ကသံၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိလၢအအိၣ်လၢလူပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ် လီၤ. ပလဲၤလၢအအိၣ်မ့ၢ်တူၤန့ၣ် ပဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကသံၣ်ဘၣ်ဆၣ်ပ လဲၤ မ့ၢ်တတူၤဘၣ်တခီ ပဘၣ်တူၢ်ဒ်တၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ. [...] တ နံၣ်ညါအံၤ [၂၀၂၄] န့ၣ်, ပှၤလၢဟံၣ်ကိးဖျါဒဲး ဘၣ်ဝဲသမ့ၢ်ဖိ တၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ. ပှၤတနီၤန့ၣ်ဘၣ်ဝဲနးမး ဘၣ်ဆၣ်ပှၤတနီၤဒုဘၣ် ဝဲတနးထဲန့ၣ်ဘၣ်. ပှၤလၢအဘၣ်နးသ့ၣ်တဖၣ်အမံၣ်သၣ် ထီၣ် ဂီၤဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ကိးဖျါဒဲး [ပှၤဘၣ်ဃၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်] ဘၣ်ဝဲ တၢ်ဆါအံၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသး စၢ်ဒခ--- လၢအအိၣ် လၢစလ- -- သဝီ, မးထီကရူာ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ် အပူၤဟံၣ် ဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်သးလၢပှၤဃၢ်အိၣ်ကဒုလၢ စလ--- သဝီသ့ၣ် တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၣ်မံၣ်ဝဲဒ်အံၤ “ပစၢ်တၢ်ဃၢ်အံၣ်ဝဲအဝဲသ့ၣ် [ပှၤ ဘၣ် ဃၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်] ဒီးအဝဲသ့ၣ် ဒီးန့ၢ်ဝဲတၢ်ညၣ်ဂီၢ် ဃၢ် ဒီးတၢ်ဟၢဖၤလူ ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ အကသံၣ်ကသီတအိၣ် ဘၣ်. ပဘၣ်ကွၢ်ဆၣ်မံၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒီဖျါ ကသံၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဝဲလၢတၢ်လီၤယံးဒီးပှၤန့ၣ်လီၤ.”

သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဃၢ်အိၣ်ကဒုအဆၢကတီၢ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ပျါဒဲးဝဲ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးတၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီဖိတဂၤ လၢအမံၤမ့ၢ်နီၢ်ဒလ---, လၢအအိၣ်လၢ စမ---သဝီ, မဲးကျိကရူာ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ်န့ၣ် ဟံၣ်ဖျါဝဲဒ်အံၤ “တၢ်တၢ်တၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲအါမး. ယဖိလၢအဆဲးကတၢ်တဂၤအိၣ်တ ဆူၣ်ဘၣ် ဒီးပအိၣ် လၢပှၤပူၤအဃိပကသံၣ်ကသီတအိၣ်နီၢ်မံၤ ဘၣ်. ပဘၣ်ယိာ်ဘၣ်ဘီတၢ်ဒိဖျါတၢ်ဆါဟံၣ်အိၣ်ဖးယံးန့ၣ်လီၤ [...] ပမၤမနုၤမးတသ့ဘၣ်. ပဖိအိၣ်တၢ်ဒ်လဲာ်တသ့ဘၣ်. ဖဲ အိၣ်တနုၤန့ၣ်, ပတအိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဘၣ်.” သဝီဖိအဂၤတဂၤလၢအ မံၤမ့ၢ် နီၢ်ဒလ--- ဒီးအိၣ်စ့ၢ်ကိးလၢသဝီတဖျါဃီန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် ဝဲဒ်အံၤ “ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟီၣ်ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤမိၢ်ဒါ လၢအအိၣ် ဖျဲၣ်အဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်အိၣ်ဝဲဒ်လၢပှၤမၤတၢ်ဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤ တနီၤစံးဝဲဒ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤကဲၤမ့ၢ်အူၤတဘျီဘၣ် [ဒ်သီး SAC သးသုတထံၣ်အဝဲသ့ၣ်တဂ့ၢ်အဂီၢ်] ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ဖျဲၣ်အ ဖိလၢမုၢ်နုၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤမိၢ်ဒါတနီၤအိၣ်ဖျဲၣ်အဖိလၢကျဲဖဲလၢအဝဲ သ့ၣ်ဃၢ်အဆၢကတီၢ်အဃိ တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒ်အိၣ်ဝဲအါမးန့ၣ်လီၤ.”

သဝီဖိတဖၣ်ဟံၣ်ဖျါဝဲဒ်လၢဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဃၢ်အိၣ်ကဒုအဆၢ ကတီၢ်န့ၣ် အဝဲသ့ၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်နီၢ်နီၢ်မ့ၢ်ဝဲ ကသံၣ်ကသီဒီး တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤကဝီၤတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤ စၢၤအတၢ်မၤသကိး လၢအဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢ လီၤက

တၢ်ဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ဒိၣ်အိၣ်ဖဲလၢမးရှး ၂၀၂၄ နံၣ်လၢ ဘုၣ်သိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၢ်တဖၣ်အံၤပာ်ဖျါဝဲသ ဝီဖိ, ပာ်ဃုာ်ဖိဒိသ့ၣ်ဒီးပိာ်မုာ်ပိာ်မၤလၢအအိၣ်လၢ ၈မ---သဝီ, မဲၤကျိကရုၢ် ပူၤတဖၣ် ဃုာ်အိၣ်ကဒုလၢပုၤပူၤခီဖျိ SAC ကဘီယူၤဟဲခး လီၤတၢ်ဖဲလၢမးရှး ၁၅ သီ, ၂၀၂၄ နံၣ်အပူၤအသိန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၢ်- KHRG)

ဝီၤကလုာ်ဒုၣ်ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဒီးပုၤတဝါအတၢ်ကရၢ ကရိသ့ၣ်တဖၣ်, ဆဲးဟ့ၣ်ဝဲတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢအရူဒိၣ်ဒီးအ လိၣ်နီၢ်နီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ပာ်ဃုာ်ဒီးကသံၣ်ကသီသ့ၣ်တဖၣ်, ဆူ ပုၤလၢအဘၣ်ဃုာ်အိၣ်ကမ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢလီၢ် ကဝီၤတနီၤအပူၤန့ၣ်, သဝီဖိလၢအဘၣ်ဃုာ်အိၣ်ကဒုသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤကူၤစါယါဘျါအသးလၢတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးလၢအဘၣ်တၢ် အိးထီၣ်အိၣ်လၢ CDM ကသံၣ်သရၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ်ထၢၣ် ပုၤချၢတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, သဝီ ဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤစၢၤလိာ်စ့ၢ်ကိးအသး တဂၢၤဒီးတဂၢၤ ဒီးဆိၣ်ထွဲ သဝီဖိလၢအဘၣ်ဃုာ်အိၣ်ကဒုသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီၤပုၤ ဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်ကျဲးစးမၤပွဲၤစ့ၢ်ကိး တၢ်ဒီသဒါအတၢ် လီၤဟံလီၤဖျဲၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အဆၢကတီၢ် န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိအိၣ်မး ပာ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ဘၣ်သးဒိသး KNU ကမၤဆူၣ်ထီၣ် အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤန့ၣ်လီၤ.

c) တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢသးအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အကီၢ် ဆဲးစ့ၢ်ဝဲ

စုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢအကဲထီၣ်အသးတပယုာ်ဃီအံၤ မၤဘၣ်ဒိဝဲလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူ ဒီးဒုးအိၣ် ထီၣ်ဝဲသးတၢ်ဆိကမိၣ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးဒိၣ်ဒိၣ်မုာ်မုာ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဃီဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ဟးဂီၢ်, ဃုာ်ဒီး SAC အတၢ် ခးလီၤနီၤကျိဖးဒိၣ် ဒီးအတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်ဒီးကဘီယူၤအံၤ မၤ နးထီၣ်ဝဲသးအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အတၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹¹ စီၤ ၈---လၢအမ့ၢ်ဝဲပုၤဘၣ်ဃုာ်အိၣ်ကဒုသဝီဖိတဂၢၤလၢဘန---သဝီ,

ကိးလၢကရုၢ်, သထူၣ်ကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ်န့ၣ်ပာ်ဖျါဝဲဒ် အံၤ

“

“ပိာ်မုာ်တနီၤတူၢ်ဘၣ်ဝဲသးအတၢ်ဂီၢ်ကီ [သးတၢ် တူၢ်ဘၣ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စး] အဃိအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဟူဝဲ ကျိဖးဒိၣ်သီၣ်တန့ၢ်ဘၣ်. တမ့ၢ်ထဲပိာ်မုာ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်, ဖိဒိသ့ၣ်အိၣ်မးစ့ၢ်ကိးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ သးအတၢ်ဂီၢ် ကီ [သးတၢ်တူၢ်ဘၣ်တဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စး] ခီဖျိအဝဲ သ့ၣ်မုာ်န့ၢ်ဟူကျိဖးဒိၣ်သီၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်စံာ်, ကိး ပယုာ်, ဟီာ်, ဒီးသးပုၤနီၣ်အသးဒုၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.”

ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်န့ၢ်ဘၣ်သး အတၢ်တူၢ်ဘၣ် ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးနး နးကျဲၤကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဖဲလၢပုၤလၢအအိၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်သံ, မ့ တမ့ၢ်ဖဲလၢအတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဟးဂီၢ်ဟးဂီၢ်ကွံာ်ဝဲ ခီဖျိ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးအသိဝဲအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢ SAC ကဘီယူၤဟဲခးလီၤတၢ်ဖဲဃီဖျါကရုၢ်, ဘံလုကီၢ်ဆၣ်, ဒုသ ထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ် ဖဲလၢမးရှး ဒီးလၢမ့ၢ် ၂၀၂၄ နံၣ်အပူၤအသိ သဝီဖိ လၢအအိၣ်ဖဲလီၢ်ကဝီၤဖဲန့ၣ်အပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဃုာ်အိၣ်ကဒု ဝဲလၢပုၤပူၤဒီးအဝဲသ့ၣ်ပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ကွံာ်ဆၢၣ် မဲာ်ဝဲဒီးသးအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ. စီၤဒန---လၢအအိၣ်လၢ ၈န---သဝီ, ပယုာ်ရိကရုၢ်, ဘံလု ကီၢ်ဆၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ်အပူၤပာ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒ်အံၤ “လၢအပူၤ

¹¹ ကွံာ်ဘၣ်လံာ်ပာ်ဖျါလၢတၢ်ဖိခိၣ် လၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢၣ်လီၤအိၣ် လၢအမ့ၢ် “[ကဘီယူၤဟဲလဲ Aircraft coming!](#)” ဖဲကဘျဲးပၤ (၄၄ ဒီး ၅၁) ပူၤတက့ၢ်.

ကွိုင်နဲ့ အဝဲသွပ်အခိန်နူမၤတၢ်ဘၣ်လီၤဘၣ်စးဒ်ပှၤလၢအဂၤ
သွပ်တဖၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့ကွဲး ဖဲလၢအဟံၣ်အူထီၣ်ကွိုင်ဝဲ
ခီဖျိကဘီယူဟဲခးလီၤတၢ်ဝံၤအလီၤခံန့ၣ်, လီၤကၢ်လၢ အဝဲသွပ်
အခိန်နူတမၤတၢ်ဘၣ်လီၤဘၣ်စးလၢဘၣ် [တူၤဘၣ်ဝဲနီၤသး
အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤသွပ်တဖၣ်]. [...] နမ့ၢ်ကျဲး
စးကတိၢ်တၢ်ဒီးအဝဲသွပ်န့ၣ် အဝဲသွပ်တစံးဆၢဒ်လဲၣ်နၤတ
ဘျီဃီဘၣ်.”¹²

တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ တၢ်ကရၢကရိတနီၤဒ်အမ့ၢ် KDHW ဒီး ပိာ်မုၢ်အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် အတၢ်ကျဲးစးဘျါ ရှဲဝဲသးအတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်လိာ်ဘၣ် လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီး

ပျာလအတူတိုက်သားတိုက်ဆိကမိတ်တဘက်လီၤဘက်စးအတၢ်ဆါသွၣ်တဖၣ်အဂီၢ် မ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်ဆၣ်သန့က့, တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၤသွၣ်တဖၣ် စၤဒီးဝဲဒၣ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. တၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢအကဲထီၣ်အသးတပယူၣ်ဃီအံၤ ဒုးကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကီတၢ်ခဲ ဒ်သီးတၢ်ကလဲၤဒီးအိၣ်သကိးထံၣ်လိာ်ဝဲ ပုၤဆူးက့ဆါဘီလၢအအိၣ်လၢတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ကဲထီၣ်အလီၢ်သွၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ လၢပျီပူၤသွၣ်တဖၣ် တူၢ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးနီၢ်သးဒီးသးအတၢ်ဆိကမိတ်တဘက်လီၤဘက်စးသွၣ်တဖၣ် ဒီဖျါအဝဲသွၣ်ဘၣ်ပျံၤဘၣ်ဖုးဝဲ ကဘီယူၤအတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ် ဒီးတၢ်ထီၣ်ဒုးမၤဆါပယွဲလၢအဂၤသွၣ်တဖၣ်ထီဘီအဃီန့ၣ်လီၤ.¹³

၄. တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီးသဲစးအတၢ်ပဲာ်ထံနီၤဖး - SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးထံဖိကီၢ်ဖိကမ္ဗၢၢ် ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အခွဲးအယၢ်

SAC ကဘီယူ၊အတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ် ဒီးအတၢ်ခးလီၤတၢ်ဒီးကျိ
ဖးဒိၣ်ဆူထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်အိၣ်ဆိးအလီၢ်အကျဲ စးထီၣ်လၢ
၂၀၂၁ နံၣ်လံၤလံၤန့ၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒူဖိသဝီဖိတၢ်သံတၢ်ပှၢ်ဒီး
တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်, မၤဘၣ်ဒိသဝီဖိအတၢ်ဘၣ်တၢ်
ဘၢ, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒီးတၢ်အိၣ်မူဘၣ်မုၢ်မုၢ်ခုၣ်ခုၣ်န့ၣ်လီၤ.
SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲဒူသဝီသ့ၣ်တဖၣ်တပယုၢ်ဃီ အံၤ ဒုးအိၣ်
ထီၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်တြီမၤတံာ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ် လၢဒူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တ
ဖၣ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, အတၢ်ကွၢ်ထဲကဟုကယၢ်
လၢအဂ့ၤဒီးလၢပွဲၤ, လီၤဆီဒိၣ်တၢ်လၢဖိဒိဖိသ့ၣ်, သ့ၣ်က့သးပှၢ်,
ဒီးပှၢ်မိၢ်ဒါဖိဆံး လၢအဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူစါယါဘျီမူၣ်မူၣ်နီၢ်နီၢ်
လၢအဒူသဝီတသ့ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီသ
ဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ်ဝဲဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲ ဒ်သိးကဒီးန့ၢ်
ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ် မ့ၢ်လၢတၢ်
ဆါဟံၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါးသ့ၣ်တဖၣ် ညီန့ၢ်န့ၣ်တၢ်တအိး
ထီၣ်အီၤဘၣ် ခီဖျိတၢ်ဘၣ်ပျံၤဝဲ SAC အတၢ်ဟဲခးလီၤတၢ်အဃိ
န့ၣ်လီၤ. SAC သုးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဒီးအတၢ်ထီၣ်ဒုးသ့ၣ်တဖၣ်
ကဲထီၣ်ဝဲတၢ်တံာ်တၢ်လၢဒူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်
အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, အတၢ်ကွၢ်ထဲကဟုကယၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

[illegible]

တၢ်န့ၣ်အဃိ၊ ကသံၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် အသးသမူအိၣ်လၢတၢ်
လီၤပျံးလီၤဘၣ်ယိၣ်အပူၤ ဒီးပှၤလၢအသးဆူၣ်မၤတၢ်စ့ၤလီၤဝဲ
န့ၣ်လီၤ. ကသံၣ်ကသီတလၢတလီၣ် ခီဖျိ SAC သးဟံးန့ၣ်ကွံာ်
ဝဲ ဒီးစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်လၢ အကဲထီၣ်အသးတပယျာ်
ဃီအံၤ မၤနးဒိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဂ့ၢ်ကီန့ၣ်လီၤ.
ခီဖျိလၢတၢ်အိၣ်သး ဟဲနးဒိၣ်ထီၣ်အဃိ၊ တၢ်ကူစါယါဘျါအပှၤ
ကလံာ်ဟဲဒိၣ်ထီၣ်ဝဲအါမး ဒီးပှၤအါဂၢဒီးကူစါယါဘျါအသးတ
န့ၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီးန့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်လၢဒူဖိသဝီဖိလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ကိခဲဒိၣ်ထီၣ်ဝဲ ဒီးလီၤကဝီၤတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒါးသ့ၣ်တဖၣ် တအိၣ်ဒီးကသံၣ်ကသီတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အပီးအလီလၢပုၤလၢၤဘၣ် ဒီဖျါတၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အကလုာ်ကလုာ်, ပၣ်ဃုာ်ဝဲ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုး, တၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤအတၢ်မၤဃံးသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်တြီၤဃာ်တၢ်ဆုၤထီၣ်ဆုၤလီၤကသံၣ်ကသီသ့ၣ်တဖၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ကသံၣ်သ့ၣ်ဂံၢ်ဝၣ်စဲသ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ်လဲၤဝဲဆူၣ်ကီၢ်ကီၣ်တဲၣ် ဒီဖျါတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်လၢအမူၢ်နီၢ် လၢအလီၤကဝီၤပူၤတအိၣ်ဘၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ထီၣ်ဒုးခးလီၤတၢ်တပယုာ်ဃီ ဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲသးအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဂ့ၢ်ကီသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးမၤနးဒိၣ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လီၤပျံၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒီဖျါတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတအိၣ်လၢလၢလီၣ်လီၣ်ဘၣ်အဃိန့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဂ့ၤ, တၢ်ကီတၢ်ခဲ ဒီးတၢ်လီၤဖျဲၣ်လီၤဟံၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ၤ လီၤ

¹² ကွတ်ဘန်လံာ်ပာ်ဖျါလၢတၢ်ဖီခိၣ် လၢ KHRG ထုးထီၣ်ရၢလီၤအီၤ လၢအမ့ၢ် “[ကဘီယူဟဲလံ Aircraft coming!](#)” ဖဲကဘျိုးပၤ (၄၉) ပူၤတက့ၢ်.

¹³ ကွိုဘန်လံဟ်ဖျါလာတၢ်ဖီခိၣ် လၢ KHRG ထူးထီၣ်ရၢလီၤအီၤ လၢအမ့ၢ် “[ကဘီယုဟဲလံ Aircraft coming!](#)” ဖဲကဘျံးပၤ (၆၃ ဒီး ၆၄) ပူၤတက့ၢ်.

ကဝီၤပူၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤတဝၢဒီး ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်အတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးဒူဖိသဝီဖိကဒဲကဒဲ ကျဲးစးမၤစၢၤလိာ်သး ဒီးဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ဆူ လီၤကဝီၤဒူဖိသဝီဖိ လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အခွဲးအယၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယံၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးလၢအဘၣ်တၢ်ပၣ်ပနီၣ်အီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးသဲးတၢ်ဘျၢအတၢ်ကွီၣ်ဖိလၢ, ပၣ်ဃုာ်ဒီးလံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဘၣ်ထွဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယံၣ်အဖီလၢန့ၣ်လီၤ.¹⁴ တၢ်အံၤမၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ်လၢပုၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးခွဲးယံၣ်လၢ ကအိၣ်မူဘၣ်တၢ်အိၣ်မူပတီၢ်လၢကြးဘၣ်ဝဲဒီး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီး တၢ်အိၣ်မူအတၢ်အိၣ်သးလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤပၣ်ဃုာ်စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးလံာ်ဃးဃာ်ဘၣ် ထွဲမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, တၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်, ဒီးလုာ်လၢလုာ်သန့အခွဲးအယၢ် (ICESCR) အပူၤ, လၢထံကီၢ်လၢအဆဲးစုပနီၣ်ကိးဘျဲးဒဲး ကဘၣ်လုၤပိာ်ထွဲဒီးမၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ်လၢအထံဖိကီၢ်ဖိအိၣ်မူဘၣ်တၢ်အိၣ်မူပတီၢ်လၢအဂ့ၢ်ကတၢ် လၢအနီၢ်ခိးနီၢ်သး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹⁵ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အဝဲအံၤပၣ်ဃုာ်ဝဲ တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲ ကဟုကယၢ်ချ့ဆၢချ့ကတီၢ်, လၢတၢ်တူၢ်လိာ်အီၤသ့, ဒီးလၢတၢ်ဟ့ၣ်အပူၤကလံၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤ တူၢ်လိာ်ပၣ်ပနီၣ်ဝဲ ICESCR လံာ်ဃးဃာ်အံၤ အဃိအမူဒါအိၣ်ဝဲလၢကဘၣ်ဒီသဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်လၢတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် အရ့ဒိၣ်ဝဲလီၤဆီ, ဒ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအသဲးတၢ်ဘျၢ (IHL) ပၣ်ဖျါဝဲ တၢ်ဒီသဒါလၢကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ ဒီးကသံၣ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹⁶ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးပညိၣ်ဒုးဝဲကသံၣ်ဒီးဒီးတၢ်ဆါဟံၣ် သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢအမၤကမၢ်

IHL ခီဖျါတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲ ကဟုကယၢ်အဒီးဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဆါဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ဒီသဒါအီၤလၢစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လဲၤကပၣ်ဝဲ တၢ်ဘျၢအံၤ သ့ထဲဒၣ်ဆၢကတီၢ်ဖဲလၢ တၢ်သ့ဝဲတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဂဲၤလၢအကဲထီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် လၢဒုၣ်ဒါအဂီၢ် ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ပၣ်ဃုာ်တၢ်စုကဝဲဝဲဒီးလီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအပူၤန့ၣ်လီၤ.¹⁷ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲ တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်အဒီးသ့ၣ်တဖၣ် မၤကမၢ်ဝဲတၢ်ဘျၢ လၢတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲကသံၣ်ကသီ တၢ်ကူၤစါယါဘျၢလၢအရ့ဒိၣ် တကးဘၣ်အမဲၣ်ညါ ထီဒါဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲး စးတၢ်ဘျၢလၢ IHL အဖီလၢ လၢတၢ်ကဘၣ်ဒီသဒါဝဲ ကသံၣ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.¹⁸ တၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲတၢ်ဆါဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲလၢ တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤကမၢ်ဟီၣ်ခိၣ် ဒီဘျဲးသဲးစးတၢ်ဘျၢဖးဒိၣ်ဃုခါအကျါတခါလၢအဘၣ် တၢ်ပၣ်ပနီၣ်ဒီးထီဒါအီၤလၢ ဘီမုၢ်စၢ်ဖျိကရၢ တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအကွီၣ်ဘျီ အတၢ်ဃုထီၣ်လၢတၢ်ကပတုာ်ဝဲတၢ်မၤဆါ ပယွဲဖိဒ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ် ဒုးတၢ်ယၢ် အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.¹⁹

IHL လုာ်လၢလုာ်သန့သဲးစးတၢ်ဘျၢ အပူၤန့ၣ်ပၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢကရူၢ်ကရၢလၢအပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ်လၢတၢ်သဘံၣ်သဘၣ် အပူၤသ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲအခွဲးလၢ တၢ်အိးဟီထီၣ်ကျဲ လၢတၢ်ကဆုၢ်ဝဲပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ, ပၣ်ဃုာ်ကသံၣ်ကသီအပီးအလီသ့ၣ်တဖၣ်, ဆူထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်လၢအလိာ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.²⁰ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲတၢ်နီၣ်နီၣ်နီၣ်စါ ဒီးအတၢ်ဟံးဆူၣ်ကသံၣ်ကသီဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အတၢ်သမံသမိးအတြဲၤန့ၣ် ကဲထီၣ်ဝဲတၢ်ကီတၢ်ခဲဒိၣ်မးလၢတၢ်ကဆုၢ်ဝဲကသံၣ်ကသီအပီးအလီသ့ၣ် တဖၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဘၢဘၢဆူကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးခိၣ်ခိၣ်ကစၢ်ကျါတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. IHL လုာ်လၢလုာ်သန့သဲးစးတၢ်ဘျၢ ပၣ်ပနီၣ်

¹⁴ ၁၉၄၈ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးလံာ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဘၣ်ထွဲပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယံၣ်, အဆၢဖိ ၂၅
¹⁵ ၁၉၆၆ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲး လံာ်ဃးဃာ်ဘၣ် ထွဲမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, တၢ်ရူၤလိာ်မုၢ်လိာ်, ဒီးလုာ်လၢလုာ်သန့အခွဲးအယၢ် (ICESCR), အဆၢဖိ ၁၂
¹⁶ သဲးစးတၢ်ဘျၢနီၣ်ဂံၢ် (၂၅) လၢအအိၣ်လၢ ICRC သဲးစးတၢ်ဘျၢဘၣ်ထွဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးပုၤဂ့ၢ်ဝီ တၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလုာ်လၢလုာ်သန့သဲးစးတၢ်ဘျၢအပူၤ, တၢ်ထီၣ်န့ၢ်အီၤသ့ဖဲ - <https://ihl-databases.icrc.org/en/customary-ihl>
¹⁷ သဲးစးတၢ်ဘျၢနီၣ်ဂံၢ် (၂၈) လၢအအိၣ်လၢ ICRC သဲးစးတၢ်ဘျၢဘၣ်ထွဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးပုၤဂ့ၢ်ဝီ တၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလုာ်လၢလုာ်သန့သဲးစးတၢ်ဘျၢအပူၤ
¹⁸ သဲးစးတၢ်ဘျၢနီၣ်ဂံၢ် (၂၅), (၂၆), (၂၈), (၂၉), ဒီး (၅၅) လၢအအိၣ်လၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးပုၤဂ့ၢ်ဝီ တၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလုာ်လၢလုာ်သန့သဲးစးတၢ်ဘျၢအပူၤ
¹⁹ န့ၣ်ရွံၣ်သဃဲလၢဖိသ့ၣ်ဒီးစုကဝဲတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အဂီၢ်ခၢၣ်စးလီၤဆီအဝဲဒါဒီး “တၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲဒီးတၢ်ဆါဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်” ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးဘီမုၢ်စၢ်ဖျိကရၢ
²⁰ သဲးစးတၢ်ဘျၢနီၣ်ဂံၢ် (၅၅) လၢအအိၣ်လၢ ICRC သဲးစးတၢ်ဘျၢဘၣ်ထွဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲးပုၤဂ့ၢ်ဝီ တၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလုာ်လၢလုာ်သန့သဲးစးတၢ်ဘျၢအပူၤ

စ့ၢ်ကိးဝဲဒၣ်လၢကသံၣ် ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ကဘၣ်ဒိသ ဒါအီၤ လၢတၢ်အိၣ်သးကိးကတီၢ်ဒီးအပူၤဖဲလၢ တၢ်သဘံၣ်သ ဘၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.²¹ ကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် မ့တ မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤပၣ်ဃုာ်ပၣ်ဂီၢ် လၢတၢ်မၤဆါပယွဲအတၢ် ဟူးတၢ်ဂဲၤ လၢတမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ပုၤဂီၢ်တၢ်လိာ်ဘၣ်အတၢ်ဆိၣ်ထွဲ မၤစၢၤဘၣ်န့ၣ် တၢ်ကဘၣ်ဒိသဒါအဝဲသ့ၣ်ဒိသိးအဝဲသ့ၣ်မၤအမူ အဒါလၢအရ့ၢ်ဒိၣ်လၢတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအပူၤကသ့ ဒီးပၤဃာ်တၢ် တကွၢ်မိၣ်တၢ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤကသံၣ်ကသီ လၢတၢ်သ ဘၣ်သဘၣ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.²² ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်သဲစးတၢ်ဘျၢဒိသဒါဝဲကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တ ဖၣ်လၢတၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဟီၣ်ကဝီၤပူၤဒီးတၢ်လီၤလၢတဘၣ်တ ဘၢသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤအဃိ တၢ်မ့ၢ်မၤပျံၤမၤဖုးအဝဲသ့ၣ်ဒီးမၤဆါ ပယွဲအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤကမၣ် IHL သဲစးတၢ်ဘျၢန့ၣ်လီၤ. က သံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်, ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်

ဘၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ကဘၣ်ပၣ်ကဲဒီးဒိသဒါအီၤဒီးတၢ်ကဘၣ် မၤလီၤတၢ်ဝဲတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီးတၢ်သဘျၢလၢကသံၣ်ပုၤမၤတၢ် ဖိတဖၣ်အတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အုၣ်သးလၢ အဘၣ်တၢ်ပၣ်ဖျါထီၣ်အီၤဖဲလံာ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤအပူၤန့ၣ်ဒုးန့ၣ် ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ် SAC အတၢ်ဆဲး ထီၣ်ဒါမၤပယွဲဝဲကသံၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ပုၤဂီၢ်တၢ်လိာ်ဘၣ် အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤ စၢၤအပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ် လၢခိၣ်ခိၣ်ကစၢ်ကျါတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ကွီၢ်မ့ၢ်သဲစးတၢ်ဘျၢ (ICL) အဖီလၢန့ၣ်, တၢ် ထီၣ်ဒုးခဲတၢ်ဆါဟံၣ်ဒီး တၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ပုၤဆူးပုၤဆါ ဒီးပုၤဘၣ်ဒိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်အလီၢ် လၢအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လီၤလီၤ န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်မၤကမၣ်ဒုးယၢကွီၢ်မ့ၢ်ဒ် အဖျါလၢ ရိမ်အလံာ်ဃး ဃာ် (Rome Statue) အဆၢဖိ ၈ (J)(e) (iv) အပူၤအသိးန့ၣ် လီၤ.²³

၅. တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်

ဆူဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်, ကရၢသဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်, လီၢ်ကဝီၤခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤပဒိၣ်ပပုၤသ့ၣ် တဖၣ်

- ဟ့ၣ်အါထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဆူလီၢ်ကဝီၤဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤတဝၢတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးကလုာ် ခူၣ်ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အမၤစၢၤဒူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ် လဲၤခီဖျိဒီးဘျါရဲတၢ်ဂီၢ်ခိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ် လၢအဟဲအိၣ်ထီၣ်ခီဖျိ SAC အတၢ်ထီၣ်ဒုးမၤဆါပယွဲသ့ၣ်တဖၣ်အဃိ. မၤစၢၤတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအကျါအ ကျဲလၢအဝုၤသ့ၣ်တဖၣ်, ပၣ်ဃုာ်သးဂ့ၢ်ဝီဝီညါတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ,လၢပုၤတဝၢလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်.
- ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်အပီးအလီ, ဒီးကသံၣ်ကသီသ့ၣ်တဖၣ်လၢပုၤပုၤခီဖျိ လီၢ်က ဝီၤတၢ်ကရၢကရိလၢအမၤတၢ်ဘၣ်ထွဲ တၢ်ဟ့ၣ်ကလီၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်ဆူၣ်ဒူဖိသဝီဖိလၢအ လိာ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်. မၤလီၤတၢ်ဒိသိးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲလၢပုၤသ့ၣ်က့သးပုၤ, မိၢ် ဒါဖိဆဲး, ဖိဒိသ့ၣ်, ဒီးပုၤဖၢစၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်.
- မၤလီၤတၢ်ဒိသိး တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤန့ၣ်လီၤဘၣ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်မၤအီၤခီဖျိတၢ်တဲသကိး မၤသကိးတၢ် ဒီးလီၢ်ကဝီၤအပူၤတဝၢသ့ၣ်တဖၣ်, ကညီဆူၣ်ချ့မၤစၢၤဝဲၤကျါ (KDHW), ဒီးပုၤတဝၢကရၢကရၢ လၢအကွၢ်ထွဲမၤစၢၤတၢ် အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့သ့ၣ်တဖၣ် ဒိသိးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဟ့ၣ်အီၤလၢအဘၣ်လိာ်ဖိမံဒီး လုာ်လၢထူသန့ ဒီးလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်မိၣ်တၢ်ဘၣ်ကသ့ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.
- ဆဲးဟ့ၣ်အါထီၣ်ကျိၣ်စ့အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်အဂီၢ်, လီၤဆီဒၣ်တၢ်ဘၣ်ထွဲ ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲမိၢ်ဒါဖိဆဲးဒီးတၢ်မၤလီၤမၤတၢ်ညၣ်ဂီၢ်လီၤကီၢ်တၢ်ဆါန့ၣ်တက့ၢ်. ဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ခီဖျိ KDHW ဒီးဆူၣ်ချ့မၤစၢၤကရၢကရၢလၢပုၤတဝၢပုၤသ့ၣ်တဖၣ် လီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢ ကလုာ်ခူၣ်ခိၣ်ခိၣ်ကစၢ်ကျါလီၢ်ကဝီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်, ဒိသိးတၢ်မၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ်လၢ ဒူဖိသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ် ကလံၤထံးခိၣ်ခိၣ်ကစၢ်ကျါခဲလၢာ် ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်ကသ့အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.

²¹ သဲစးတၢ်ဘျၢနီၣ်ဂံၢ် (၂၅) လၢအအိၣ်လၢ ICRC သဲစးတၢ်ဘျၢဘၣ်ထွဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ပုၤဂီၢ်တၢ်လိာ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလုာ်လၢထူသန့သဲစးတၢ်ဘျၢ အပူၤ

²² တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤသ့ဖဲ - https://www.icrc.org/sites/default/files/document/file_list/dp_consult_31_hcid_web.pdf

²³ ၁၉၅၈ ရိမ်အလံာ်ဃးဃာ် (Rome Statue), ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ကွီၢ်မ့ၢ်အကွီၢ်ဘျီၣ်, အဆၢဖိ ၈ (J)(e) (iv), တၢ်ထံၣ်န့ၢ်အီၤသ့ဖဲ - www.icc-cpi.int/

- jo